

 Poklicna merila in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija

Poklicna merila in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija

1 POKLICNA MERILA

Informativni in tisti programi RTV Slovenija, ki uvrščajo v svoje oddaje tudi poročevalske zvrsti, morajo spoštovati naslednja poklicna merila:

1.1 Natančnost

Sporočilo mora ustrezati dejstvom in ne sme biti zavajajoče ali neresnično. Novinarji morajo pozorno zbirati podatke, jih skrbno preverjati in skrbeti za primerno izražanje v slovenskem knjižnem jeziku in jezikih narodnih skupnosti. Pri poročanju o aktualnih dogodkih in prikazovanju resničnih oseb se morajo izogibati uporabi tehnik virtualne resničnosti – razen ko to prispeva k sporočilnosti, kar mora biti zaradi varovanja pravic osebnosti posebej označeno.

1.2 Nepristranskost

Nepristranskost je temeljna vrednota v vseh programih RTV Slovenija, ki ji je kot javnemu zavodu zaupano poslanstvo objektivnega obveščanja javnosti. Sporočilo ne sme zavajati poslušalcev in gledalcev.

Poročanje mora biti čustveno neopredeljeno, hkrati pa naj odseva širino in dobro obveščenost novinarja. Uravnoteženo je treba sporočati ali predstavljati bistvena dejstva in stališča ter ohranjati nepristransko in etično razmerje do vseh oseb, ustanov, tem in dogodkov.

Nepristranskosti v informativnih programih ne zagotavlja le preprosto matematično uravnavanje, v katerem se sleherni stališče enakomerno dopolnjuje z nasprotnim, marveč celovita predstavitev okoliščin, v katerih so ta stališča nastala.

Izoginiti se je treba vsemu, kar lahko spodbudi upravičeno domnevo, da je novinar ali javni zavod pristranski ali pod vplivom neke skupine za pritisk, ne glede na to, ali je ta ideološka, politična, finančna, socialna, verska ali kulturniška.

Zahteve po nepristranskosti ni mogoče enačiti s popolno nevtralnostjo v slehernem prispevku. Novinar sme izreči poklicno, novinarsko sodbo, ki temelji na relevantnih dejstvih, ne sme pa izrekati svojega osebnega mnenja, ki je lahko posledica enostranskih pogledov na določena vprašanja. Ustvarjalci radijskih in televizijskih programov (domači in gostujoči) ne smejo zamolčevati ali zanemarjati podatkov, ki so v nasprotju z njihovim osebnim stališčem in mnenjem.

1.3 Preverjanje dejstev

Novinarji in uredniki RTV Slovenija morajo spoštovati temeljno profesionalno pravilo, da je treba vse podatke pred objavo preveriti. Če to ni mogoče, je nujno navesti vir. Ko gre za uredništvu znan in verodostojen vir, ki pa ne želi biti imenovan, se je mogoče zateči k uporabi besednih zvez: iz zanesljivega vira, naš preverjeni vir, iz dobro obveščenih virov, iz diplomatskih virov, iz virov, ki so blizu..., in podobnim. V programih RTV Slovenija praviloma ne uporabljamo besednih zvez, kot so: govori se, pravijo, da; slišati je, naj bi.

Posebna previdnost je potrebna pri uporabi neavtoriziranih virov z interneta, saj je dostop do medmrežja omogočen vsakomur brez omejitev, zato bi nekritična uporaba podatkov iz teh virov lahko pomenila dezinformiranje javnosti. Pred objavo neavtoriziranih vsebin z interneta je treba preverjati

vsaj dejstva. Če se vendarle odločimo za objavo neavtoriziranega vira z medmrežja, pa je treba to zelo jasno navesti.

1.4 Verodostojnost

V demokratični družbi je verodostojnost temeljna značilnost javnega radijskega in televizijskega servisa.

Novinarji in drugi ustvarjalci radijskih in televizijskih programov RTV Slovenija morajo biti pri svojem delu neodvisni in ohranjati avtonomijo novinarskega poklica in drugih poklicev, ki bistveno prispevajo k vsebini in podobi radijskih in televizijskih programov.

Poročila morajo poslušalcem in gledalcem ponuditi dovolj vsestranskih informacij o nekem dogodku ali temi, da bodo lahko oblikovali svoj pogled na določeno zadevo.

Verodostojnost RTV Slovenija terja od vseh, ki vsebinsko oblikujejo radijske in televizijske programe, da se v oddajah skrbno izogibajo javnemu solidariziranju s kakršnimi koli akcijami političnih strank pa tudi združenj, društev ter drugih interesnih skupin in skupin za pritisk, kar bi bilo mogoče razumeti kot podpora eni izmed strank, skupin strank ali društev.

1.5 Odgovornost

Glavni namen zbiranja in posredovanja informacij je zagotavljanje njihove najširše dostopnosti in omogočiti uporabnikom, da si o določeni zadevi ustvarijo mnenje. Novinarjem in urednikom, ki zlorabljajo svoj poklic za širjenje lažnih ali prikrojjenih informacij, je treba preprečiti delo.

Odgovornost vključuje tudi tankočutnost in distanco do gradiv, ki jih širijo oglaševalske in PR-agencije, ki za plačilo ustvarjajo dobro ime in ugled posameznikov in podjetij ne glede na dejansko stanje.

V programih RTV Slovenija poročamo o vsem dogajanju doma in na tujem, ki je pomembno za javnost. Ta merila in etična načela veljajo tudi za poročanje o dogajanju v RTV Slovenija.

1.6 Javnost dela

Novinarski poklic je javen, novinarji RTV Slovenija morajo delovati v skladu s tem pravilom in dosledno zavračati vsak poskus, da bi kdor koli kakor koli omejeval javnost novinarskega dela oz. ga poskušal izrabljati za kakršne koli namene, ki niso v skladu z načelom svobode in neodvisnosti novinarskega poklica. Zagotovila o tajnosti virov, ki jih priporoča tudi Svet Evrope, je treba dosledno spoštovati, razen če bi to ogrožalo življenje ali varnost posameznikov (denimo, če gre za podtaknjeno bombo, podtaknjen požar, ugrabitev ali podobno grožnjo, ne pa tudi, če gre za subjektiven občutek posameznika ali celo pretvezo, da bi se tako izognil novinarjem) oz. če bi s tem uredniki in novinarji prikrivali kriminalna dejanja posameznikov, skupin ali organizacij.

1.7 Neodvisnost

Novinarji RTV Slovenija morajo v svojem poročanju dosledno spoštovati avtonomnost in neodvisnost programov RTV Slovenija, ki temeljijo na programskih izhodiščih, sprejetih na Svetu RTV Slovenija. Zato pri poslušalcih in gledalcih v ničemer ne smejo ustvarjati občutka, da so pristranski oziroma da je njihova profesionalna integriteta okrnjena.

Tudi kadar v produkciji programov RTV Slovenija sodelujejo zunanji investitorji (proračun, sponzorji), je RTV Slovenija pri pripravi teh programov uredniško neodvisna. Tudi zanje veljajo poklicna in etična merila, zapisana v tem dokumentu.

1.8 Pravičnost

Novinarji in uredniki RTV Slovenija morajo pri poročanju spoštovati osebno integriteto posameznikov in njihovo pravico do zasebnosti. Osebam, ki so bile v naših programih osebno napadene ali kritizirane, je treba v najkrajšem možnem času oz. v naslednji oddaji omogočiti odgovor. Take odgovore je treba načeloma objaviti v enakih oddajah in enakih terminih, v katerih so bili izrečeni napadi, vendar samo v točkah, ki jih prizadeti spodbijajo, in v enakovrednem obsegu. Odgovore, ki presegajo te okvire, odgovorni urednik ustreznega programa zavrne.

Nobeno poročilo ali programska vsebina nista poštena, če:

- a. ne vsebujeta vseh pglavitnih dejstev;
- b. vsebujeta nepomembne podatke na račun najpomembnejših dejstev;
- c. nevede ali vede zavajata gledalce in poslušalce;
- d. poročevalec uporablja besede ali prijeme, ki kažejo na njegovo pristranskost.

1.9 Jezik

RTV Slovenija namenja kot javna RTV-ustanova, ki ustvarja nacionalne programe, posebno skrb slovenskemu jeziku.

Jezik mora biti jasen, preprost, jedrnat in nedvoumen. Bralci, voditelji oddaj in novinarji (pa tudi redni in pogodbeni sodelavci) so dolžni dosledno uporabljati slovenski knjižni jezik ali knjižni jezik narodnih skupnosti; profesionalni bralci in novinarji pri branju uporabljajo zborni jezik, pri vodenju pogovorov pa je dopustno uporabljati splošni pogovorni jezik. Uporaba narečij je dopustna samo, če jih uporabljajo nastopajoči, ki niso zaposleni na RTV Slovenija, ali če to zahteva poseben družbeni interes (npr. ohranitev določenih narečij).

Zaželeno je, da so prispevki avtorjev italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji v osrednjih informativnih oddajah vsaj občasno objavljeni v njihovem maternem jeziku in podnaslovljeni oz. prevedeni v slovenščino.

V oddajah in programih RTV Slovenija praviloma ni dovoljeno uporabljati prostaških izrazov ali načina izražanja, ki ni v skladu s splošnimi družbenimi normami. Zavedati se moramo, da se javna sprejemljivost posameznih besed in drugih izrazov neprenehoma spreminja.

V določenih okoliščinah je jezikovno izražanje, ki sicer izziva pritožbe, v oddajah upravičeno. Taka raba jezika mora prispevati k sporočilnosti oddaje. Še več, očitno mora biti, da bi izogibanje takemu izražanju okrnilo celovitost določene oddaje.

2 VSESTRANSKOST IN URAVNOTEŽENOST SPOROČANJA

2.1 Razpon tem

V programih RTV Slovenija moramo zagotoviti ustrezno ravnotežje med svetovnimi, nacionalnimi, regionalnimi in krajevnimi informacijami.

Enako pomembno je, da novinarji in drugi ustvarjalci programov RTV Slovenija raziskujejo in predstavijo tako pozitivne kot negativne dogodke, osebnosti in pojave v družbi, zlasti pa tiste dogodke in pojave, ki so pomembni, čeprav ne zbujejo splošne pozornosti, ne razburjajo in ne vznemirjajo javnosti.

2.2 Obseg mnenj

Da bi dosegla uravnoteženost in nepristranskost, mora RTV Slovenija zagotoviti najširši možen obseg izražanja različnih stališč in mnenj. Programi RTV Slovenija morajo biti politično nevtralni, kar pomeni, da novinarji in uredniki ne smejo dajati prednosti določenim političnim in ideološkim stališčem. Predstavitve različnih stališč in mnenj morajo biti poglobljene, zajemati morajo vse njihove razsežnosti in odtenke. Programi RTV Slovenija morajo biti zato celoviti. Če tega ni mogoče doseči v enem prispevku, je treba celovitost zagotoviti z nizom prispevkov na določeno temo. Če določen prispevek iz kakršnih koli razlogov ni celovit, je treba na to gledalce posebej opozoriti in napovedati natančen datum, uro in oddajo, v kateri bodo pojasnjene manjkajoče razširitve. Prispevki v dnevnoinformativnih oddajah morajo biti programsko zaokroženi oz. celovito pojasnjeni najpozneje v tednu dni, tedenski programi v obdobju 14 dni, mesečni pa v naslednjem mesečnem ciklusu.

2.3 Uravnoteženost sporočanja

Programi RTV Slovenija, ki obravnavajo vprašanja javnega interesa, o katerih obstajajo v javnosti različna stališča, morajo zagotoviti enakovredno in enakomerno predstavitev najširšega možnega izbora stališč o določeni zadevi. Enakovrednost in enakomernost v tem kontekstu pomenita nepristranskost in razumen obseg, upoštevajoč težo posameznih stališč ali mnenj, njihovo pomembnost ali možno pomembnost.

Če je le mogoče, mora novinar za določen prispevek ali oddajo najti predstavnike vseh vpletenih (prizadetih) strani ali nazorov. Če tega ne more, mora to poslušalcem in gledalcem sporočiti na preprost in neposreden način.

2.3.1 Uravnoteženost sporočanja v posamezni oddaji

V posamezni oddaji, ki obravnava za večino sporno temo, je treba predstaviti najširši možen obseg stališč in mnenj o tej temi. Z nepristransko držo novinarja/voditelja je treba poslušalcem in gledalcem omogočiti, da si o zadevi sami oblikujejo sodbo, ki bo temeljila na predstavljenih dejstvih.

2.3.2 Uravnoteženost sporočanja v nizu oddaj

Posamezne oddaje v nizu oddaj o določeni temi ali skupini sorodnih tem lahko izražajo posamična stališča in mnenja, vendar mora niz oddaj zagotoviti uravnoteženo predstavitev različnih stališč in mnenj o obravnavanih temah. Namera o zagotovitvi uravnoteženosti v takem nizu oddaj mora biti poslušalcem in gledalcem teh oddaj predstavljena vnaprej in nedvoumno.

2.3.3 Uravnoteženost sporočanja v dnevnoinformativnih programih

Dnevnoinformativni programi in aktualne dokumentarne/informativne oddaje določenega dne morajo celovito predstaviti dogodke in pojave, ki v javnosti sprožajo različne ali nasprotujoče si poglede in mnenja. Izogibati se morajo prejudiciranju posamičnih mnenj ali okoliščinam, v katerih lahko udeleženci dogodkov ali viri informacij manipulirajo z novinarji. Novinarji in uredniki morajo zagotoviti uravnoteženost poročanja v vseh oddajah, v katerih je o dogodkih in pojavih možno poročati v nadaljevanjih.

2.3.4 Uravnoteženost sporočanja v dokumentarno-igranih programih

Ko radijska ali televizijska drama realistično opisuje še živeče ljudi ali sodobne razmere z vsemi protislovji, mora biti natančna – pravična do pglavitnih dejstev.

Med igrami, ki temeljijo na dejstvih ali usodah resničnih ljudi, in tistimi, ki uprizarjajo dokumentarno snov, da bi ponazorile aktualne dogodke, mora biti jasna ločnica. Gledalcem in poslušalcem mora biti jasno, kdaj gre za dejstva in kdaj za fikcijo.

Dramatizirana obnova aktualnega dogodka mora upoštevati merila verodostojnosti. Neizogibno je, da ustvarjalno upodabljanje, kakršno je oblikovanje likov, dialogov in ustreznega ozračja, uvaja fiktivno razsežnost, vendar pa ni dopustno izničiti znanih dejstev.

Kadar koli je to mogoče, je treba osebnosti, ki so upodobljene v drami, ali njihove najbližje še živeče sorodnike o pripravi in objavi obvestiti vnaprej in po možnosti zagotoviti njihovo sodelovanje. Če s tehtnimi razlogi odklonijo svoje sodelovanje ali privolitev, je treba opustiti njihovo upodobitev.

3 VOLILNA KAMPANJA

3.1 Odnos do parlamenta in politikov

To poglavje ne zadeva dnevnoinformativnega poročanja o dogajanju v času, ki ga opredeljuje 8. člen Zakona o RTV Slovenija kot izjemo ("v času volilne kampanje je dovoljena politična propaganda"), kakor tudi ne številnih strokovnih in tehničnih (servisnih) oddaj o volilni zakonodaji in njenem izvajanju.

Za redne informativne in druge oddaje RTV Slovenija velja tudi v času volilne kampanje prepoved politične propagande. Zanje ostajata merili informativna pomembnost in umetniška kakovost dogodka ob upoštevanju določil 4. člena Zakona o RTV Slovenija.

RTV Slovenija omogoča v omenjenem času enakopravno brezplačno predstavitev programov strank in neodvisnih kandidatov, ki kandidirajo za Državni zbor. Vrstni red predstavitev je določen z javnim žrebom.

Radijski in televizijski programi RTV Slovenija zagotovijo za vse predstavitve enake možnosti: mikrofona v snemalnem studiu oziroma TV-kamero v studiu, enak slikovni izrez. Uporaba slikovnega in zvočnega gradiva iz arhivov RTV Slovenija za promocijske predstavitve strank ni dovoljena.

Stranke, ki želijo izkoristiti možnost brezplačne predstavitve, morajo to pisno potrditi odgovornim urednikom ustreznih programov RTV Slovenija do roka, ki se določi v skladu z zakonskimi roki ob vsakokratnih volitvah.

RTV Slovenija bo v skladu s programskimi potrebami in tehničnimi zmogljivostmi politične stranke in kandidate pisno obvestila o urniku radijskih in televizijskih snemanj.

Z izostankom pri napovedanem snemalnem terminu stranka izgubi možnost brezplačne predstavitvene objave.

Teletekst RTV Slovenija ne objavlja brezplačnih predstavitev.

3.2 Soočanje političnih strank in kandidatov

V oddajah, v katerih se soočajo politične stranke in kandidati, veljajo naslednja načela:

a. Razpravo v njih vodijo in usmerjajo novinarji, ki so v vlogi nepristranskega usmerjevalca razprave med predstavniki strank ali kandidati, najsi gre za odgovore na posamezno vprašanje ali pa o zaokroženih vsebinskih celotah.

b. Novinarji, ki vodijo predvolilne oddaje, morajo vsakemu udeležencu omogočiti nastopanje v okviru dogovorjenih časovnih omejitev; tistim, ki teh omejitev ne spoštujejo, so dolžni odvzeti besedo.

c. V takih oddajah velja kumulativno načelo, da se parlamentarnim in neparlamentarnim strankam omogoči nastopati v razmerju 2/3 : 1/3 programskega časa v prid parlamentarnim strankam (velja posebej za Televizijo Slovenija, posebej za Radio Slovenija in posebej za radijske in TV-programe regionalnih centrov).

d. V programih RTV Slovenija predlagajo udeležbo strank v posameznih terminih posamezna odgovorna uredništva; razvrstitev strank v posameznih oddajah se določi z žrebom. S tem bo dana možnost, da bodo v soočenju zastopani tako kandidati neparlamentarnih strank kot kandidati strank, ki so zastopane v Državnem zboru. Če nastanejo dvomi, katere stranke so parlamentarne in katere ne, mora RTV Slovenija pridobiti uradno pojasnilo predsednika Državnega zbora in podatke iz centralnega registra Ministrstva za notranje zadeve.

V oddaji lahko nastopa le kandidat z liste posamezne stranke ali liste skupine strank.

e. Predvolilne oddaje potekajo praviloma v živo, čas za odgovore in replike je omejen; stranke, ki ne izrabijo časa za dogovorjen nastop v predvolilnem soočenju, nimajo pravice do nadomestnega termina.

f. Za oddaje, v katerih je predvidena navzočnost občinstva, dobi vsaka stranka enako število vstopnic, ki jih sme razdeliti med svoje somišljenike in člane, ne pa tudi med vodilne funkcionarje in svoje volilne kandidate.

3.3 Uravnoveženost poročanja med volilno kampanjo v drugih oddajah

Med volilno kampanjo v drugih oddajah RTV Slovenija razen v oddajah, navedenih v točki 3.1, ne smejo nastopati predstavniki strank in kandidati za Državni zbor. Pri poročanju o dejavnosti tistih predstavnikov strank in kandidatov, ki opravljajo državne in javne funkcije, RTV Slovenija dosledno ločuje njihovo državniško delovanje in njihovo volilno dejavnost. Za zadnjo veljajo določila tega pravilnika.

Novinarji in sodelavci RTV Slovenija, ki se bodo odločili za kandidaturo na volitvah ali bodo kakor koli sodelovali v volilni kampanji, v času volilne kampanje ne smejo voditi in urejati oddaj ali pripravljati avtorskih prispevkov. Kakršno koli odstopanje delavca RTV Slovenija od navedenih omejitev povzroči njegov takojšnji suspenz.

3.4 Vzoredne volitve

Nekateri metodološki problemi, ki vplivajo na volilne napovedi, vplivajo tudi na vzoredne volitve, le da v manjšem obsegu. Vzoredne volitve temeljijo na anketiranju ljudi, ki so dejansko volili. Ne napovedujejo, kaj bodo ljudje storili, marveč so zastavljene tako, da ljudje povedo, kaj so storili. Uredniki morajo pred uporabo take metode preveriti njeno primernost.

RTV Slovenija bo naročila vzoredne volitve samo, če bo ugotovila, da so upoštevana strokovna merila za njihovo korektno izvedbo.

Na dan volitev, potem ko bodo volišča zaprta, bodo projekcije približnih izidov zasnovane bodisi na vzporednih volitvah bodisi na že objavljenih izidih, pri čemer se tega dvojega ne sme mešati. Vir za projekcijo mora biti jasno označen.

Vzporedne volitve se lahko uporabijo tudi za ugotavljanje razlogov, ki so volivce vodili k temu, da so volili drugače, kot so kazale napovedi. Za t. i. analitične volitve ni nujno, da dosegajo tako natančnost, kakršno zahtevamo od napovedi iz vzporednih volitev.

3.5 Poročanje o volilnih izidih

Pri poročanju o volilnih izidih, katerih vir ni Republiška volilna komisija, je potrebna skrajna previdnost.

Upoštevati je treba naslednja načela:

a. Poročil ali oddaj o volilnih izidih ni mogoče uvajati s poenostavljenim povzemanjem izidov napovedi tako imenovanih vzporednih volitev.

b. Na interpretacijo volilnih izidov, ki jih daje organizacija ali publikacija, ki jih je naročila, se ni mogoče opirati.

c. O volilnih napovedih je mogoče poročati le v kontekstu trendov; trend lahko sloni na izidih vseh večjih volilnih napovedi v nekem obdobju ali pa je omejen na spremembo pri posameznih ugotovitvah.

Posebno velja dvomiti o volilnih izidih, ki opredeljujejo trende brez prepričljive obrazložitve.

d. Ni dopustna uporaba izrazov, ki pripisujejo izidom večjo veljavo, kot si jo ti zaslužijo: izidi samo "navajajo", nikoli pa ne "dokazujejo" ali "kažejo".

e. Objaviti je treba datum in uro, ko je bila delana raziskava, in upoštevati dogodke, ki so lahko vplivali na javno mnenje v času raziskave (na primer: "Raziskava je bila opravljena prejšnji ponedeljek, preden je stranka objavila ...").

4 SPREMLJANJE POLITIČNEGA ŽIVLJENJA

4.1 Uporaba posnetega gradiva v parlamentu, prenosi sej

Gradivo, posneto v parlamentu, je mogoče uporabljati le v poročilih oziroma informativnih in izobraževalnih programih, v razvedrilnih in drugih programih RTV Slovenija pa samo s soglasjem pristojnega odgovornega urednika. Izjave, izrečene v parlamentu, uživajo imuniteto, zato RTV Slovenija zanje ne odgovarja. Poročila iz parlamenta v prispevkih RTV Slovenija morajo verno odslikati dogajanje v Državnem zboru in Državnem svetu, kar pomeni, da je treba uravnoteženo predstaviti vso paleto mnenj o posameznem problemu. Poslušalci in gledalci morajo biti ob temah, ki jih obravnava novinarjevo poročilo, seznanjeni z argumenti zagovornikov in nasprotnikov obravnavanega primera. Tudi ko je postopek končan in so o njem še vedno nasprotujoča si mnenja, jih je RTV Slovenija dolžna predstavljati – vse dokler ne presodi, da je o posamezni zadevi predstavila večino relevantnih mnenj. Pri montaži govorov iz parlamenta je treba posamezne odlomke iz istega govora opremiti s prekinitvijo (npr. belino) oziroma pojasnilom novinarja, da si odlomka naravno nista sledila. Drugače se lahko ustvari mnenje, da je šlo za manipulacijo.

Programska vodstva RTV Slovenija si v skladu s programsko zasnovo, sprejeto v Svetu RTV Slovenija, pridružujejo pravico odločati o kriterijih za neposredno prenašanje določenih sej parlamenta. Zaradi velikega javnega pomena, ki ga imajo določene parlamentarne seje, pa bodo informativni programi RTV Slovenija v okviru terminov, ki jih določijo programska vodstva RTV Slovenija, neposredno prenašali naslednje dogodke:

- konstituiranje Državnega zbora,
- volitve predsednika Državnega zbora,
- volitve mandatarja,
- volitve vlade,
- interpelacijo ali ustavno obtožbo zoper predsednika vlade,
- ustavno obtožbo zoper predsednika republike,
- slavnostne seje parlamenta.

Programska vodstva se odločajo za prenose drugih sej, ki so po uredniški presoji širšega nacionalnega pomena.

Programska vodstva RTV Slovenija se v zvezi s tem zavezujejo, da poročevalci med neposrednimi prenosi ne bodo izražali osebnih sodb.

4.2 Prispevki o političnih strankah

RTV Slovenija sprti poroča o delovanju političnih strank, pri čemer ji narava javnega zavoda narekuje enak odnos do vseh parlamentarnih strank.

Zastopanost določene politične stranke v prispevkih RTV Slovenija je odvisna od njene dejavnosti. Tiskovne konference strank ne morejo biti edino in izključno merilo njihove dejavnosti. Zato RTV Slovenija strankam - razen med volilno kampanjo - v svojih oddajah ni dolžna že vnaprej zagotavljati enakega programskega časa. Kljub temu pa si morajo uredniki prizadevati, da se v določenem časovnem obdobju (navadno je to mesec dni) ob določenem problemu predstavijo stališča čim več strank. RTV Slovenija vabi v svoje oddaje funkcionarje in druge člane strank po svoji presoji. Pri tem je dolžna vselej zagotoviti tako zasedbo vabljenih, da bodo predstavljena vsa poglobljena politična mnenja. Če je kdo od vabljenih zadržan ali se ne more ali ne želi odzvati vabilu iz kakšnega drugega razloga, to praviloma ne pomeni odpovedi oddaje. RTV Slovenija si bo v takih okoliščinah prizadevala zagotoviti ustrezno zamenjavo, da bo lahko predstavila različna stališča. V skrajnem primeru, ko to ne bo mogoče in bi oddaja utegnila biti neuravnotežena ali celo enostranska, pa jo lahko tudi odpove.

Uredniki in novinarji se za intervjuje s prvaki političnih strank lahko dogovorijo le po predhodnem posvetu z odgovornim urednikom. To ne velja za kratke izjave za oddaje dnevnoinformativnega programa.

Ko se v naših radijskih in televizijskih programih odločimo za daljši pogovor s predsednikom vlade o aktualnih vprašanjih, bomo opozicijskim strankam ponudili možnost, da pojasnijo svoja stališča v podobni oddaji. Če opozicijo sestavljata več kot dve stranki, se sme ta oddaja v primerjavi s tisto, v kateri je nastopal predsednik vlade, podaljšati največ za polovico. Omenjena oddaja mora biti objavljena v enakovrednem terminu, po možnosti takoj po nastopu predsednika vlade oz. v naslednji oddaji enakega tipa, vendar ne pozneje kot naslednji dan.

Za vladne stranke štejemo vse tiste stranke, ki so podpisale koalicijsko oziroma pogodbo o sodelovanju v vladi, za opozicijske pa vse druge stranke ne glede na to, kako glasujejo o posameznih vprašanjih. Tudi če član določene stranke sodeluje v vladi, ta pa ni podpisala pogodbe o sodelovanju, štejemo, da je taka stranka v opoziciji.

4.3 Politično izrazje

Pri poročanju o politiki ima jezik poseben pomen. Določene fraze ali besedne zveze imajo lahko v različnih okoliščinah različen pomen. Že uporaba izraza "trditev" terja posebno pozornost. Ko poročevalec izmenoma uporablja besedi "trditi" in "povedati" le zato, da spreminja obliko povedanega, lahko nehote posega v vsebino, saj že z različnostjo teh pojmov ustvari vtis, da je zanj ena stran prepričljivejša od druge. Nujno se je treba izogibati poenostavljanju izrazov, saj ima politična usmeritev posameznih politikov in političnih opcij navadno širše razsežnosti.

5 MERILA ZA PRIPRAVO IN IZVEDBO PROGRAMA

5.1 Zbiranje podatkov

5.1.1 Raziskave javnega mnenja

Že majhna napaka pri navajanju dejstev lahko uniči verodostojnost celotnega programa ali oddaje v programih RTV Slovenija. To velja tudi za javnomnenjske raziskave, zato je treba ob njihovi uporabi in objavi rezultatov v oddajah dosledno spoštovati poklicna merila, natančnost, nepristranskost in verodostojnost informacij.

Novinarji in uredništva v programskih in organizacijskih enotah RTV Slovenija javnomnenjskih raziskav in anket ne opravljajo sami, ampak za take naloge povabijo k sodelovanju najširši krog zunanjih ustanov in strokovnjakov, ki so usposobljeni in pooblaščen za izvedbo projektov, ki temeljijo na verificiranih znanstvenih metodah pripravljanja javnomnenjskih anket. Vsak programski projekt, ki je povezan z metodami družboslovnih ved, mora odobriti odgovorni urednik.

Upoštevati je treba, da zunanje ustanove in strokovnjaki včasih izražajo strankarske interese, zato je treba uravnotežiti zunanje vire. Pri opravljanju anket o najpomembnejših družbenih vprašanjih in dogodkih, npr. volitvah, je priporočljivo, da ankete pripravljata vsaj dve neodvisni ustanovi za ugotavljanje javnega mnenja.

5.1.2 Metode javnomnenjskih raziskav

Anketiranje in izbira vzorca sta najpogostejši tehniki pri raziskavah javnega mnenja. Uporabljata se za razkrivanje dejstev, ugotavljanje vrednot in potrjevanje domnev. Tako zbrani podatki so izhodišča za različne študije in poročila, ki jih objavljajo vlada, lobisti, posamezne interesne skupine, raziskovalci in medijske hiše.

Da bi zagotovili reprezentativnost in zanesljivost pridobljenih rezultatov, je treba raziskave javnega mnenja opraviti s preizkušenimi metodami in znanimi merili. Vsak odklon pri metodah ali merilih je treba javno objaviti.

5.1.3 Objavljanje rezultatov javnomnenjskih raziskav

Pred objavo rezultatov javnomnenjskih raziskav morajo novinarji:

- a. pridobiti vse potrebne podatke o uporabljenih metodah in o glavnih ugotovitvah raziskave;
- b. primerjati razlago rezultatov, ki so jo pripravili avtorji raziskave, z mnenji drugih strokovnjakov s tega področja;

c. se prepričati o verodostojnosti uporabljenih metod in utemeljenosti razlage pridobljenih rezultatov.

Pri objavljanju rezultatov raziskav morajo novinarji:

a. dati prednost podatkom pred interpretacijo teh podatkov;

b. sporočiti, kdo je opravil meritve, in če je to relevantno, opozoriti na njegovo naklonjenost določeni politični stranki; objaviti je treba tudi podatke o velikosti populacije, velikosti vzorca, obdobju, v katerem je bila opravljena meritev, o deležu ljudi, ki so odklonili sodelovanje, in o standardni napaki meritve.

Podrobne podatke zagotovi RTV Slovenija na svojih straneh teleteksta in interneta.

5.1.4 Neznanstvene ankete in raziskave

Ankete in raziskave, ki niso bile opravljene v skladu z znanstvenimi merili in metodami, ne zagotavljajo verodostojnih rezultatov in zanesljivih informacij.

Posebno pozornost je treba posvetiti objavi izjav, pridobljenih z intervjuji naključno izbranih oseb ne glede na to, ali gre za oddajo v živo ali je bila prej posneta. Taki primeri so izjave delegatov na strankarskem shodu ali občinstva v kontaktni oddaji. Tako zbrane komentarje je treba predstaviti samo kot posamične ilustracije v obsegu in strukturi nekega naključnega kroga. Ni dopustno vsiljevati prepričanja, da taka predstavitev odseva dejansko vzorčnost mnenja v družbi, prav tako ni dopustno omogočiti le objavo samo enega mnenja o določenem vprašanju.

5.1.5 Štetje glasov po telefonu

S "telefonskimi glasovi", ko so ljudje povabljeni, da pokličejo dve ali skupino telefonskih števil, ki mehanično štejejo njihove "glasove", je možno manipulirati, zato se je treba zavedati, da tako štetje glasov lahko zlorabi katera koli interesna skupina. Zato taki podatki nimajo nikakršne informativne vrednosti in so lahko zavajajoči.

RTV Slovenija v svojih informativnih programih in oddajah ne zbira ali prešteva glasov po telefonu in ne bo objavljala izidov takih glasovanj. Izjema so lahko nekatere razvedrilne oddaje, v katerih je tako glasovanje povezano z metodologijo mednarodnih in drugih tekmovanj in v katerih siceršnja nezanesljivost in neverodostojnost štetja glasov po telefonu izravnavajo z drugimi načini glasovanja in ocenjevanja tekmovalcev oziroma nastopajočih.

5.1.6 Telefonski klici gledalcev in poslušalcev

Večina oddaj (zlasti značilne so za radio), v katere se poslušalci in gledalci oglašajo po telefonu, poteka na RTV Slovenija v živo. Voditelji oddaj, uredniki in producenti morajo biti ves čas pripravljeni na možnost, da lahko kličoči kršijo zakon, žalijo ali kako drugače prizadenejo druge. Zato lahko take oddaje vodijo le najizkušenejši moderatorji, ki se bodo lahko hitro in prijazno odzivali tudi v najkočljivejših okoliščinah. Ob kršenju splošno veljavnih norm vedenja je treba kličočega brez oklevanja izključiti iz programa – z ustreznim pojasnilom. Prav je, da voditelj oddaje že pred začetkom sprejemanja telefonskih klicev opozori na posledice morebitne neprimernosti klicev.

Poslušalci in gledalci se morajo v takih oddajah predstaviti z imenom in priimkom, kar še posebej velja za oddaje s političnimi vsebinami (izbori osebnosti in izjav ipd.).

Predstavitev poslušalcev in gledalcev z imenom in priimkom ni nujna v tako imenovanih svetovalnih oddajah (zdravniški nasveti, kmetijske, obrtniške oddaje ipd.).

5.2 Zasebnost in zbiranje podatkov

5.2.1 Zasebno in javno življenje

Spoštovanje zasebnosti posameznika v programih RTV Slovenija pomeni ločevanje osebnega in zasebnega življenja posameznika od njegovega javnega življenja.

Novinarji se lahko znajdejo v položaju, da posegajo v posameznikovo zasebnost. To je upravičeno, ko posameznik krši zakon in njegovo nezakonito početje zadeva tudi njegovo javno življenje ali pa postane predmet upravičenega zanimanja javnosti.

V številnih okoliščinah posameznikov v oddajah ne smemo identificirati ali naj tega ne bi storili. Identifikacija pomeni več kot objavljati posameznikovo ime. To pomeni tudi, da ga ne smemo snemati ali tako poročati o podrobnostih dogodka, da bi razkrili posameznikovo identiteto.

Ko zasebne zadeve postanejo predmet preiskave, javne osebe ne izgubijo pravice do zasebnosti. Novinarji RTV Slovenija morajo dosledno ločevati med dejstvi in govoricami. RTV Slovenija objavlja samo preverjene informacije, ne pa govorice, natolcevanj in podobnega. Informacije, ki se predvajajo, morajo biti pomembne in resnične. Ni dovolj, da so zgolj zanimive. Bistveno je, da delujemo po načelih, ki zagotavljajo pravico do zasebnosti ljudi, da jih obravnavamo korektno, kar pa nam ne preprečuje raziskovanja in razkrivanja zadev, ki so predmet javnega zanimanja.

V določenih okoliščinah je dopustno, da novinarji in snemalci opravljajo svoje delo na zasebni posesti brez dovoljenja (soglasja lastnika). Včasih ima javnost pravico do dostopa na zasebno posest. Včasih pa lahko vstop brez spremstva državnih organov pripelje do prekrška. Obstaja tudi tveganje, da s tem storimo kaznivo dejanje. Zato je pomembno, da so novinarji in uredniki seznanjeni s kazensko zakonodajo. Soglasje za tako snemanje da odgovorni urednik.

5.2.2 Identiteta osumljenega

Pri poročanju o zadevah, ki jih preiskujejo državni organi, je treba vselej presoјati, ali je v posameznem primeru treba dati prednost zanimanju javnosti ali zavarovanju posamezne osebe. Identiteto osumljenega je dovoljeno razkriti ob soglasju odgovornega urednika, če vsi drugi podatki vključno z začetnicami, ki so jih sporočili preiskovalni ali drugi uradni organi, omogočajo prepoznavanje osumljenega in bi bilo zato nesmiselno zamolčati njegovo ime in priimek ter druge podatke o njegovi identiteti.

5.2.3 Identiteta obtoženega

Ko v programu identificiramo osebo, ki je osumljena kaznivega dejanja, smo poročali le o enem delu pravnega procesa; med obtožbo in sojenjem lahko poteče precej časa.

Programski delavci morajo upoštevati škodljive posledice za nedolžno osebo. Če smo osumljenega v predkazenskem postopku identificirali, smo poročanje dolžni nadaljevati in enako pozornost nameniti tudi sodbi in koncu postopka. V programih RTV Slovenija bomo skrbno pazili, da obtoženih v kazenskem postopku ne bomo prikazovali v ponižujočih okoliščinah.

5.2.4 Identiteta žrtve kaznivega dejanja

Razkrivanje identitete žrtve kaznivega dejanja povečuje žalost, bolečino in travmo.

RTV Slovenija v svojih programih ne razkriva identitete žrtev zločinov, zlasti ne, če gre za spolno nasilje, razen:

- a. ko žrtev privoli v razkritje (pisno ali na posnetku);
- b. ko žrtev v programu prostovoljno pripoveduje svojo zgodbo;
- c. ko javni interes presega skrb za nedotakljivost posameznika.

Ko domnevna žrtev nekoga obdolži kaznivega dejanja proti njeni osebnosti, ji RTV Slovenija ne zagotavlja anonimnosti. Objavljanje take obtožbe je odvisno od temeljite presoje programskega vodstva in pravnikov o verodostojnosti te osebe, od vsega že znanega o njej, pa tudi od stopnje tveganja, da lahko prizadeti toži zaradi razžalitve.

RTV Slovenija nikdar, razen ko gre za smrt ali okoliščine, ki zahtevajo objavo imena in drugih podatkov, ne bo razkrivala identitete mladoletne osebe, ki je bila žrtev kaznivega dejanja.

5.3 Varovanje virov informacij

RTV Slovenija podpira načelo, da morajo novinarji varovati svoje vire informacij.

Informacija javnega pomena je včasih dostopna samo z uporabo zaupnih virov. Javne in druge osebnosti se z novinarji pogosto pogovarjajo o rečeh, ki niso za objavo. Nespoštovanje zaupnosti virov kot sestavine etične držbe novinarja lahko zavre svoboden pretok informacij, ki je bistvenega pomena za obstoj demokratične družbe.

Podatke iz vira, ki ne želi biti javno razkrit, lahko novinar uporabi le, če je prepričan o njegovi verodostojnosti. Vsekakor mora novinar, da se izogne možnosti manipuliranja z neresničnimi ali pristranskimi informacijami, pazljivo preveriti zanesljivost vira in si pridobiti potrditev informacije tudi iz drugih primernih virov. Če smo dobili določene podatke samo iz enega vira, jih bomo objavili samo, če je vir verodostojen. Načeloma pa objavljamo v programih tako pridobljene informacije samo, če jih potrdita dva neodvisna vira.

Razkrivanja vira informacij v interni komunikaciji med novinarjem in odgovornim urednikom ni mogoče enačiti z javnim razkrivanjem virov informacij. Odgovorni urednik mora tak podatek zadržati izključno zase. Če odgovorni urednik oceni, da nima vseh elementov za presojo verodostojnosti in preverljivosti, ima pravico zavrniti objavo takšnega prispevka.

Zaščita virov informacij je etično načelo v poklicu, ki je tako kot zdravniški, odvetniški in podobni poklici zavezan posebnim pravicam in dolžnostim. Pooblašteni sodni organi lahko, kadar gre za javno varnost ali kazniva dejanja, zahtevajo od novinarja ali drugega delavca RTV Slovenija, da razkrije vire informacij. V takih primerih RTV Slovenija ne bo svetovala svojemu delavcu, naj zavrne zahtevo sodišča. Poskrbela pa bo za pravno pomoč in pozvala sodišče, naj pozorno pretehta težo javnega interesa, preden zahteva od novinarja, da prelomi zaobljubo, ali pa bo, če je taka zahteva sodišča dokončna, zahtevala javno zaslišanje novinarja.

5.3.1 Anonimni sodelujoči v programu

Poklicna natančnost zahteva od novinarja, da poslušalcem in gledalcem predstavi svoje sogovornike in jih prepriča o njihovi verodostojnosti. Če je intervjuvanec ali kak drug sodelujoči v oddaji ali programu anonimen, če sta obraz ali identiteta zakrita ali glas spremenjen, je to enako, kot če bi občinstvu zamolčali ustrezne podatke.

V določenih izjemnih okoliščinah je vrednost informacije, ki jo lahko dobimo od anonimnega intervjuvanca ali sodelujočega, tako velika, da upravičuje našo odločitev za zakrito identiteto

sogovornika. Enako velja, če bi javna identifikacija intervjuvanca lahko povzročila osebno stisko ali ogrozila njegovo osebno varnost. V takih primerih je treba zagotoviti anonimnost.

To mora prej odobriti odgovorni urednik v informativnem programu.

5.3.2 Zavrnitev sodelovanja v oddaji

Vsakdo ima pravico odkloniti sodelovanje v oddajah. Kadar je to nujno, je treba o tem poročati in poslušalcem in gledalcem pojasniti, zakaj nekdo ne sodeluje v oddaji.

5.3.3 Embargo

Uredniki in novinarji morajo upoštevati navedbo embarga na določena gradiva. Včasih je možno prepričati vir informacij, da umakne ali spremeni pogoje embarga. Če bo kateri drug medij prelomil embargo, bodo uredniki in novinarji RTV Slovenija vsakič znova presojali, kako naj ravnajo s takim gradivom.

5.4 Novica

Novica je temeljna novinarska zvrst. Novica mora biti jasna, nedvoumna, natančna in preverljiva. V novicah nikakor ne sme biti komentatorskih elementov. To pomeni, da v programih RTV Slovenija ne objavljamo tako imenovanih komentiranih novic, ker so lahko zavajajoče in pristranske. Kadar ni mogoče preveriti vseh dejstev, je nujno navajati vir novice (STA, Reuters itd.).

5.5 Poročilo

Poročilo je najbolj razširjena zvrst v informativnih programih. Poročevalci oz. avtorji poročil morajo poročati samo o dejstvih. Vsa dejstva v poročilih morajo biti preverjena, pri tistih, ki jih ni mogoče v celoti preveriti, pa je obvezno navesti vir. V poročilih ne sme biti elementov komentarja. To pomeni, da v programih RTV Slovenija ne objavljamo komentiranih poročil.

5.6 Intervju

Novinar mora izbranega intervjuvanca prej obvestiti, za kaj namerava uporabiti pogovor z njim. Sogovornika je treba obvestiti tudi o približni dolžini intervjuja, prav tako, ko ta ne bo objavljen v celoti, in ga opozoriti, da je ta dolžina samo okvirna. Intervju je mogoče krajšati samo z dovoljenjem oz. soglasjem intervjuvanca.

Novinarji in uredniki RTV Slovenija morajo zagotoviti, da bodo intervju uporabili samo v skladu z dogovorom pred snemanjem.

Ko za isto oddajo ločeno intervjuvamo dve ali več oseb, ne sme biti nobenemu od sodelujočih dovoljeno, da sliši izjave drugega (drugih).

Sogovornika moramo seznaniti z vsebino pogovora.

Ko sogovornik izrazi polemična stališča, jih je treba med pogovorom razjasniti. Nosilci javnih funkcij ali tisti, ki si to prizadevajo postati, ali tisti, ki zagovarjajo ali kritizirajo neko politiko, morajo biti nagovorjeni spoštljivo in z ustreznim profesionalnim tonom. Novinarji RTV Slovenija morajo delovati profesionalno: iskati odgovore, razmejiti razne dileme. Neprijazno nastopanje in vidna čustvena navezanost na eno stran v pogovoru ni znamenje profesionalnosti. Sogovornik ne sme dobiti vprašanj pred pogovorom. Če zaradi tega zavrne intervju oziroma dosledno zahteva vnaprejšnji vpogled v

vprašanja, morajo novinarji in uredniki tehtno premisliti, ali lahko v kaj takega privolijo. Vsekakor pa morajo v oddaji pojasniti, pod katerimi pogoji je prišlo do dogovora o sodelovanju.

Intervjuji so vir dodatnega obveščanja, pojasnila ali zabave. Tehnike in pristopi, primerni za te namene, so različni. Ljudi, ki jih intervjuvamo kot priče ali strokovnjake, je treba bolj spodbujati kot izzivati.

Kadar se uredniki odločijo, da v posameznih oddajah intervjuvajo osebo ali osebe, ki izražajo skrajna stališča o določenih vprašanjih, so dolžni v naslednjo enako oddajo povabiti k intervjuju tudi osebo ali osebe, ki izražajo nasprotna stališča. Ob snemanju intervjuja, ki bo pozneje zmontiran, je treba zagotoviti pošten odnos do sogovornika. Treba mu je pojasniti, da bo predvajani pogovor z njim zmontiran oziroma skrajšan. Paziti moramo, da v zmontirani oddaji predstavimo bistvena stališča sogovornika v celoti, kot so bila posneta. Izbiranje šibkih odgovorov sogovornika, da bi ga spodbili, je nepošteno.

Intervjujev, ki so bili posneti, v oddajah ne smemo predvajati, kot da potekajo tukaj in zdaj. Okoliščine se pred predvajanjem lahko tako spremenijo, da bi bilo neprimerno uporabiti posnetek v celoti.

5.6.1 Intervju po telefonu

Poklicana oseba mora biti obveščena, za kaj nastaja intervju, prav tako mora privoliti v predvajanje intervjuja.

Ko se po telefonu pogovarjamo s sogovorniki, ki različno mislijo o neki zadevi, mora biti prvi intervjuvanec seznanjen z navzočnostjo drugega, preden se intervju začne, obema pa je treba dati priložnost za krajši odziv na povedano z druge strani.

Ko je tema predmet javnega spora, je uravnotežen pristop obvezen.

5.7 Komentar

Osnovno poslanstvo RTV Slovenija je javnost čim bolj izčrpno in uravnoteženo ter nepristransko seznanjati z dogajanjem doma in po svetu. Čeprav imajo novinarji o problemih, o katerih poročajo, svoja mnenja, ta v ničemer ne smejo vplivati na to, da bi novinar izmed njemu znanih dejstev uporabil samo tista, ki ustrezajo njegovemu videnju. Kadar se odločamo za objavo osebnih mnenj novinarja, je treba zelo jasno opozoriti, da gre za komentar. Ker subjektivna mnenja temeljijo na določenih, velikokrat tudi parcialnih dejstvih, morajo uredniki zagotoviti, da bodo zasnove in vsebine komentarjev čim bolj pluralne. V določenem obdobju morajo biti komentarji uravnoteženi, to pomeni, da morajo biti zajeta vsa relevantna stališča. Nobeden od zaposlenih novinarjev in urednikov na RTV Slovenija nima monopola nad komentarjem. To velja tudi za zunanje komentatorje.

5.8 Plačila

RTV Slovenija ne plačuje informatorjev.

5.8.1 Plačilo viru informacij

Če je pričakovati, da bo treba viru izjemoma plačati, je treba za to zahtevati odobritev odgovornega urednika. To, da je bilo treba podatke plačati, mora biti objavljeno v programu.

5.8.2 Plačilo honorarjev

Dopustno je honorirati osebe, ki nastopajo v informativnih oddajah. Ta plačila opredeljuje pravilnik o honorarjih za sodelavce RTV Slovenija.

5.8.3 Plačila poslancem, državnim svetnikom, ministrom, državnim in strankarskim funkcionarjem

RTV Slovenija navedenim ne plačuje nastopov v oddajah. Ta prepoved velja za vsa plačila – honorarje za nastop, avtorske pravice, potne, prevozne ali druge stroške.

5.9 Poročanje o izrednih dogodkih

5.9.1 Protesti in demonstracije

Protesti in demonstracije ter pravica do njihovega organiziranja se pojavljajo v različnih oblikah: pohodi, zasedba stavb in drugih lokacij, postavitve barikad, posedanje, gladovne stavke in podobne pobude posameznikov ali skupin.

Te javne dogodke načrtujejo in pripravljajo zlasti zato, da bi o njih poročali v medijih. Poročanje novinarjev RTV Slovenija o demonstracijah za pravice in svoboščine določenih posameznikov ali skupin ne sme biti v škodo pravic in svoboščin drugih.

Pri spremljanju takih dogodkov je velika nevarnost manipulacij. Uredniki in novinarji RTV Slovenija morajo pri tem upoštevati naslednja navodila:

- a. o spremljanju demonstracij ne obveščajo nikogar zunaj RTV Slovenija, saj napoved poročanja lahko vpliva na obisk in namere organizatorjev;
- b. novinarji morajo ohraniti distanco do organizatorjev in demonstrantov;
- c. poročevalske ekipe naj bodo pozorne na osebe ali skupine, ki se odkrito nastavljajo pred kamerami in mikrofoni;
- d. poročevalske ekipe ne smejo dajati nikakršnih predlogov ali postavljati zahtev demonstrantom, ki bi vodili k stopnjevanju dogodkov;
- e. novinarji naj poizvedo in poročajo, kdo so organizatorji, kakšen je namen demonstracij in koliko je udeležencev;
- f. če demonstracije prekinejo nek drug javni dogodek, naj ga novinarji še naprej spremljajo v obsegu, ki si ga zasluži;
- g. odločitev o predvajanju poročila mora biti odvisna od pomembnosti dogodka, protesta ali demonstracij, in ne le od hrupa in prizorov, ki so ga zaznamovali.

5.9.2 Državlјanska neposlušnost

V nekaterih primerih neredov ali državljanske neposlušnosti lahko navzočnost kamer in mikrofonov spodbudi nasilje.

Zagotoviti je treba, da se navzočnost novinarjev, kamer ali mikrofonov RTV Slovenija ne bo razumela kot izzivanje. Če njihova navzočnost povečuje tako nevarnost, jih je treba umakniti.

5.9.3 Terorizem

Ob ugrabitvah morajo sodelavci RTV Slovenija zagotoviti, da nobena njihova akcija ne bo še bolj ogrozila življenj talcev ali ovirala naporov oblasti, da zagotovijo izpustitev talcev.

Pri poročanju o terorističnih akcijah morajo novinarji in snemalne ekipe RTV Slovenija upoštevati naslednja navodila:

- a. o neposrednem pogovoru s teroristi/ugrabitelji, ki vsebuje podatke o poteku ali načrtovanju terorističnega dejanja, je treba nemudoma obvestiti odgovornega urednika informativnega programa;
- b. neposredno ali pozneje ni dopustno predvajati nobene izjave ali pogovora s teroristi/ugrabitelji, če tega ni odobril odgovorni urednik informativnega programa; kaj takega bo odobril samo v izjemnih primerih;
- c. izjave ali zahteve teroristov/ugrabiteljev so sestavni del izrednega dogodka; v večini primerov je o njih vsekakor treba poročati v povzetku, v obliki zmontiranega prispevka, da bi se izognili nevarnosti manipulacije;
- d. telefonske ali druge stike s talci ali teroristi/ugrabitelji ali obojimi hkrati je mogoče vzdrževati le, če po presoji odgovornega urednika ne vplivajo na pogajanja z oblastmi in ne ogrožajo varnosti;
- e. poročevalci in producenti so nadrejenemu uredniku dolžni posredovati sleherno zahtevo policije in drugih pristojnih organov o prepovedi objave določene informacije ali posnetka v interesu reševanja krize, preiskave ali varnosti.

5.10 Črna kronika

Pri črni kroniki ni dopustno podlegati senzacionalizmu. Televizija in radio lahko povzročita med ljudmi bojazen, da bodo postali žrtve zločinov. Zato si je treba prizadevati, da mediji med ljudmi ne bi povzročali neutemeljene panike, pa tudi za to, da se ljudje zavedajo nevarnosti nasilnih dejanj. Pravica do obveščenosti pa tudi na tem področju ne sme ogroziti pravice do zasebnosti.

5.10.1 Poklicni prijemi

5.10.1.1 Besedilo

V besedilih se je treba osredotočiti na dejstva. Strogo je treba spoštovati načelo, da krivde ni mogoče nikomur naprtiti, dokler ni pravnomočno obsojen. Torej je pri kaznivih dejanjih mogoče govoriti izključno o osumljencih, ne o krivcih itd. Če ni obvestil iz pooblaščenih virov, je treba obvezno navesti, iz katerih virov prihajajo podatki, ki jih je novinar uporabil v svojem prispevku.

Primer: ne moremo reči "naj bi", "govori se" ipd., ampak moramo navajati vir, denimo: "sosedje žrtve pravijo", "njegovi sodelavci so prepričani", "večina ljudi v vasi trdi", "priče nas prepričujejo, da so videle ..." itd.

Še boljše je, da se novinar pri oblikovanju besedila poskuša dosledno opirati na ugotovitve preiskovalcev, preiskovalnih sodnikov, policistov in izvedencev.

Če novinar naleti na nejasnosti, protislovja, zavedenost, zastoje ali deviacije uradne preiskave in ima dovolj elementov za vzporedno novinarsko preiskavo, mora o tem obvestiti odgovornega urednika.

Uradni viri posredujejo začetnice imen osumljenih za kazniva dejanja. Pri znanih osebnostih (iz javnega življenja, politike, športa, estrade itd.) je s soglasjem odgovornega urednika dopustno objaviti ime v celoti. Ob tem se je treba obvezno sklicevati na vir.

5.10.1.2 Slika

Pri snemanju in montaži prispevkov "črne kronike" je treba upoštevati, da ni etično in profesionalno:

- a. prikazovanje nemočnih žrtev nasilja, nesreč, bližnjih posnetkov krvavih obrazov, delov telesa ipd; takšne prizore je mogoče prikazovati kvečjemu od daleč, brez podrobnosti, ki lahko omogočijo prepoznavo žrtev; nasvet, ki bo olajšal izbiranje kadrov: snemalec in montažer naj se pri obdelavi tovrstnega gradiva postavita v vlogo bližnjega svojca, ki je za nesrečo izvedel po TV;
- b. prikazovanje registrskih tablic, hišnih števil in drugih podatkov, s katerimi je mogoče posredno prepoznati žrtev; velja enako pravilo, da snemalec in montažer izbereta izreze, ki ne omogočajo osebne prepoznavnosti žrtve;
- c. prikazovanje vkljenjenih ljudi pred izrekom sodbe, razen če se to dogaja na sodišču, torej po sodnem nalogu.

6 ODNOSI Z DRŽAVNIMI OBLASTMI

Čeprav je ustanovitelj RTV Slovenija Republika Slovenija, je RTV Slovenija kot javni zavod v svojem delu neodvisna in avtonomna ustanova. Za delo odgovarja Svetu RTV Slovenija. Programska vodstva in novinarji sodelujejo z državnimi organi enakopravno, kar pomeni, da ne sprejemajo ali izvajajo nikogaršnjih ukazov ali napotkov.

Programi RTV Slovenija celovito in natančno poročajo o delu vladnih in državnih organov, celovito in natančno pa spremljajo tudi stališča opozicije in predstavnikov civilne družbe.

Novinarji in uredniki morajo imeti profesionalno distanco do vseh organov oblasti, drugače lahko ogrožajo integriteto ustanove, v kateri so zaposleni.

Zakonska določila o uradnih ali vojaških tajnostih obvezujejo uradne osebe in ustanove, ki imajo take dokumente. Za vojaško ali uradno tajnostjo se v določenih primerih lahko skrivajo tudi interesi določenih posameznikov oz. skupin ali služb, da bi pred javnostjo skrili zelo pomembna dejstva ali celo protizakonita dejanja. O objavi dokumenta, ki bi lahko ogrozil varnost države, odloča odgovorni urednik s soglasjem direktorja programa.

6.1 Odnosi z vojsko

Programska vodstva RTV Slovenija so pri obravnavanju vojaške problematike dolžna spoštovati demokratično izhodišče, da je vojska pod civilnim nadzorom.

6.2 Odnosi s policijo

RTV Slovenija pomaga javnosti z objavljanjem sporočil policije ali opozoril na težave v prometu ali o izrednih razmerah. Informativni programi, zlasti na regionalni in krajevni ravni, praviloma pomagajo policiji z objavo sporočil o hudih kaznivih dejanjih in z objavo poizvedb in tiralic.

Policijo RTV Slovenija v svojih programih obravnava tako kot vse državne organe. Informativni programi morajo zato nepristransko in brez strasti razkrivati tudi morebitne napake v delovanju policije.

Nekatere policijske enote dopuščajo skupinam novinarjev, da se pridružijo njihovim pripadnikom med posameznimi akcijami. Novinarji in uredniki morajo premisliti o pogojih in posledicah sprejemanja takih povabil. V dobro javnosti je prikazati tako akcijo, toda obstaja tudi tveganje izrazito enostranskega poročanja o dogodku izključno iz policijskega zornega kota. Policija lahko zavaruje dostop do nepredvajanega gradiva, posnetega med kazensko preiskavo. Novinarji in uredniki praviloma ne smejo privoliti v dogovore, ki bi preprečevali objavo gradiva, ki je bilo posneto v skladu s poklicnimi merili in etičnimi načeli ustvarjalcev programov RTV Slovenija.

7 POSNEMANJE IN NESPREJEMLJIVO VEDENJE

Zaradi nevarnosti, da bi ljudje posnemali prizore, ki jih vidijo in slišijo na televiziji in radiu, je treba posebno pozornost nameniti objavljanju kriminalne tehnike.

Poročila o umorih in samomorih naj se izogibajo ilustrativnim podrobnostim. V programih se je treba izogibati nepotrebnemu usmerjanju pozornosti na načine umora. Posebno pozornost je treba posvetiti uredniški presoji slehernega igranega programa, za katerega se zdi, da izrablja ali povečuje morilsko vedenje in dejanja.

V otroških oddajah se je treba izogibati kajenju in pitju alkoholnih pijač. V igranih in informativnih programih, pa je, na primer, kajenje včasih bistveno za neki lik ali zgodbo. Na splošno je zaželeno, da v oddajah, kot so pogovori v studiu, kajenju nasprotujemo, prav tako tudi kakršni koli uporabi mamil. Sodelujoči v oddajah TV Slovenija ne kadijo. Pitja alkoholnih pijač ne povečujemo.

7.1 Uporaba tajnih in posebnih prijemov za zbiranje podatkov

Tajne in posebne metode za zbiranje podatkov naj bodo uporabljene le v skladu z zakonsko dopustnostjo, brez nepotrebne vdora v zasebnost posameznika in le tedaj, ko so tako pridobljeni podatki tako pomembni, da ne more noben pomislek preprečiti njihove pridobitve.

7.2 Zavajajoče predstavljanje

Podatkov ni dopustno pridobiti s prevaro. Zaposleni na RTV Slovenija naj zato sebe ali svojih namenov ne predstavljajo zavajajoče, da bi se z zvijačo dokopali do informacije.

So izjeme, ko se novinar ni dolžen predstaviti kot pripadnik svojega poklica, marveč skuša dobiti informacijo kot navaden državljan, npr. pri raziskovanju goljufij. Taki prijemi so pogojno dopustni na krajih, ki so dostopni javnosti.

Pridobivanje podatkov brez razkrivanja novinarjevega namena in identitete na krajih, ki javnosti običajno niso dostopni, mora odobriti odgovorni urednik.

7.3 Skrite kamere in mikrofoni

Splošno pravilo je, da pri pridobivanju informacij ni dopustno uporabljati skritih kamer in mikrofonov.

To je dovoljeno izjemoma, ko je uporaba skrite snemalne opreme upravičena in je zaželeno, da se jo uporabi v javno korist, denimo pri poročanju o prodaji mamil na ulici.

S skrivnim snemanjem tvegamo, celo če je to upravičeno, da ogrozimo javno zaupanje v RTV Slovenija. Skrivno snemanje lahko odobri le odgovorni urednik programa, če tako pridobljeno informacijo upravičuje javni interes, če je nenadomestljiva in je ni možno pridobiti bolj odkrito. Taka odobritev je dopustna samo ob utemeljenem sumu razkritja hujšega kaznivega dejanja. Ankete s skrito kamero so dopustne v zabavnih in podobnih programih, če njihovi udeleženci privolijo v javno objavo takih anket.

7.4 Uhajanje uradnih informacij

Uhajanje informacij iz državnih in vladnih ustanov je posebna oblika anonimnega obveščanja, kadar želijo določeni državni funkcionarji z zaupno informacijo seznaniti javnost. Take informacije so lahko koristne, pa tudi zavajajoče, saj njihov namen ni vedno razkrivati resnico. Zato je objavljanje tako dobljenih podatkov za urednike in novinarje etični izziv. S tovrstno informacijo je treba ravnati previdno in stalno preverjati verodostojnost vira in njegove namene. Kljub temu so lahko take informacije pomembna sestavina poročanja.

8 RAZISKOVALNO NOVINARSTVO

Raziskovalno novinarstvo zahteva od urednikov in novinarjev visoko strokovnost in dosledno upoštevanje meril natančnosti. Raziskovalnega novinarstva ni brez ustreznih virov informacij in brez zadostnega časa za temeljito raziskovanje.

Oddaje morajo omogočiti poslušalcem in gledalcem, da si sami oblikujejo stališče o raziskanem dogodku. Logični sklepi morajo izhajati iz dejstev in ne smejo temeljiti le na mnenju novinarja ali biti vsiljeni z nepoštenim prikazovanjem informacij. Če se hočemo približati merilom natančnosti, nepristranskosti in verodostojnosti, mora oddaja temeljiti na vestnem in skrbnem raziskovanju. Upoštevati mora vse dostopne bistvene dokaze in zajeti širok izbor mnenj o zadevi, ki je predmet raziskovanja.

Priložnost za odziv je bistvenega pomena za raziskovalne programe. Zaradi uravnoteženosti mora biti ta možnost dana vsem stranem, ki se želijo izjasniti.

Da bi se izognili možnosti manipuliranja in da ne bi objavili nenatančnih ali pristranskih informacij, mora novinar skrbno preveriti zanesljivost vira in si praviloma pridobiti potrditev iz najmanj dveh drugih primernih virov.

9 OBLIKOVANJE INFORMACIJE

9.1 Voditelji oddaj

Voditelji oddaj se morajo do drugih sodelujočih vesti vljudno in spoštljivo. Ne smejo biti kritični ali zahtevni do enih, do drugih pa spravljivi in njim naklonjeni. Bistveno je tudi, da ohranijo svojo verodostojnost, tako da se izogibajo izražanju svojih osebnih stališč pri vodenju pogovorov ali okroglih miz in pristranskosti pri izbiri vprašanj.

9.2 Poročevalci

Vloga poročevalcev je, da poslušalcem in gledalcem z največjo možno natančnostjo celovito in nepristransko posredujejo novice.

V prizadevanjih, da poročajo celovito in verodostojno, lahko poročevalci opozorijo poslušalce in gledalce na določene okoliščine dogodka. Da bi to storili nepristransko, lahko predstavijo eno od možnih pojasnil ozadja dogodka, ki pa mora biti rezultat natančnega in poglobljenega raziskovanja. Vsekakor pri tem ne smejo izraziti ali vsiljevati svojega osebnega mnenja.

Namen takega poročanja je zagotoviti, da bodo poslušalci in gledalci, ki so jim radijska in televizijska poročila osnovni vir informacij, dobili kolikor se da natančne, nepristranske in verodostojne informacije o posameznih dogodkih, osebnostih in pojavih.

9.3 Gostujoči komentatorji

Gostujoči komentatorji že po definiciji predstavljajo svoje sodbe (stališča, mnenja) o javnih zadevah. Glede na njihovo vlogo RTV Slovenija kot ustanova javnega servisa ne bo vedno soglašala z mnenji teh komentatorjev. Hkrati pa se bo trudila, da z njihovim izborom zagotovi najširšo predstavitev pluralnih mnenj o še tako spornih dogodkih ali temah in da, ko je to pomembno, predstavi stališča in mnenja z različnih območij v državi. RTV Slovenija si bo dosledno prizadevala povabiti komentatorje, ki so znani po tem, da lahko povejo strokovno mnenje, izhajajoče iz natančnih informacij.

Poslušalcem in gledalcem je treba predstaviti vse pomembne podatke o komentatorju, da bodo lahko oblikovali svoje mnenje o njegovih stališčih in mnenjih. Podatki, ki jih poslušalci in gledalci morajo vedeti, so na primer: položaj in članstvo komentatorja v strokovnih organizacijah ali politični stranki, posebna akademska ali druga izobrazba. Opisi kot "svobodni novinar" ali "svobodni pisatelj" ne zadostijo tem zahtevam.

9.4 Montaža prispevkov

Montaža prispevkov mora čim bolj ohraniti verodostojnost tistega, kar se je zgodilo.

Kljub časovnim omejitvam morajo prispevki ostati razumljivi in celoviti. Dejanski rezultat izbire posnetkov in montaže je zgostitev realnosti, izrez iz realnega sveta, ki pa ne sme popačiti dejstev, bistva sporočila in vidnega in slišnega na kraju dogodka.

9.5 Montaža intervjujev

Pri montaži intervjujev je treba upoštevati naslednja navodila:

- a. vprašanj in odgovorov ne smemo montirati tako, da z različnimi manipulativnimi prijemi spremenimo prvotni pomen ali iznakazimo misel izvirnega intervjuja;
- b. odgovorov na vprašanja v enem kontekstu ne smemo zmontirati v drugačnem kontekstu;
- c. odgovor na vprašanje ne sme biti vključen v prispevek na način, ki bi poslušalce in gledalce zavedel, da gre za odgovor na drugačno vprašanje od tistega, ki je bilo dejansko postavljeno;
- d. kadar postopek montaže zahteva dodajanje vprašanj, hipnih odzivov ali krajšanje prispevka, se mora ohraniti narava in namen izvirnih odgovorov;
- e. poslušalci in gledalci ne smejo biti zavedeni, da je razprava med najmanj dvema osebama, ki ji lahko sledijo v zmontiranem prispevku, tista, ki dejansko ni bila posneta;
- f. v posnete intervjuje je neetično in neprofesionalno dodajati spremenjena ali popačena vprašanja ali pa celo popolnoma nova vprašanja.

9.6 Uporaba gradiva iz dokumentacije

Poslušalci in gledalci morajo biti primerno obveščeni, kadar je bilo zvočno ali slikovno gradivo posneto bistveno prej, preden je bilo predvajano. Še zlasti, če so se medtem spremenili novinarjev odnos ali doslej znane informacije o neki temi.

Z novo uporabo intervjuja ali dela intervjuja je treba ravnati tako, da ne bodo popačene okoliščine izvirnega intervjuja.

9.7 Ustvarjalna uporaba tehnologije

Pri predstavitvi novinarskega gradiva je treba zelo previdno uporabljati posebne efekte vključno z zvočnimi. Pred njihovo uporabo je treba tehtno presoditi, ali je to v konkretnem primeru smiselno in upravičeno. Hkrati je treba zagotoviti, da ne pride do popačenja dejanskih razmerij med osebami in dogodki ali do tega, da vsebine prispevka poslušalci in gledalci ne razumejo kot izbora informacij, temveč kot komentar uredništva ali vsiljevanje osebnega mnenja novinarja.

Natančnost, nepristranskost in verodostojnost novinarskega dela je možno z zlorabo radijske in televizijske tehnologije, ki ponuja široko paleto vizualnih in zvočnih učinkov, močno izkriviti. V informativnih oddajah RTV Slovenija (med katere sodijo tudi oddaje o dogodkih v kulturi in športu, ki imajo naravo informativnih oddaj) se je zato treba izogibati uporabi zavajajočih učinkov, ki jih omogočajo tako analogna radijska in televizijska tehnična oprema kot tudi sodobna digitalna in računalniška tehnologija, ki dopušča oblikovanje virtualne resničnosti.

Kadar je uporaba omenjenih učinkov nujna ali ustreza namenom oddaje, jih je treba v prispevkih in oddajah primerno označiti in tako poslušalce in gledalce nanje opozoriti.

9.8 Oblikovanje slikovnih sporočil

Primarna prvina televizijskega sporočanja je slika kot upodobitev časovnih in prostorskih razmerij dogodka ali dogajanja.

Posnetki s televizijsko kamero so zaradi svoje prevladujoče sugestivne moči pri gledalcih odločilni sotvorci čustvenih in razumskih identifikacij, vtisov, presoj in nazadnje mnenj o posnetem in predvajanem. Na splošno sta uveljavljena dva snemalna pristopa: subjektivni ali avtorski (za umetniške zvrsti) in objektivni ali poročevalski (za informativne zvrsti). Izrazito subjektivni snemalski pristopi pri oblikovanju poročevalskih zvrsti praviloma niso primerni.

Slika oziroma posnetki za informativne programe ali poročevalske zvrsti ponazarjajo objektivni potek dogajanja. To naj gledalcu omogoči, da dobi resnično in celovito predstavo o tem, kaj se je dejansko dogajalo in zgodilo. Pri tem je dopustna samo časovna fiktivnost, ko realni čas dogajanja ali dogodka z ustrežno dramaturgijo in montažo preuredimo v potrebno časovno rekonstrukcijo. Ti postopki ne veljajo le tedaj, ko gre za neposredni prenos dogodka ali dogajanja.

Tudi z vizualnimi sredstvi so mogoče nehotene ali preišljene potvorbe in celo zlorabe slikovnih ponazoritev dogodkov, okoliščin dogajanja ali osebnosti. To omogočajo predvsem izbira slikovnih izrezov (snemalčevo kadriranje) montaža posnetkov in vsebinska sprememba dogodka s tehničnim preoblikovanjem. S temi postopki je mogoče realnost in avtentičnost popolnoma prirediti, deformirati, skriviti, in tako gledalcu vsiliti praviloma enopomenske predstave.

9.8.1 Snemanje, izbira slikovnih izrezov in kadriranje

S položajem kamere in izbiro rakurzov je mogoče učinkovito nadzirati sporočilnost in vsebinski pomen posnetega objekta ali osebnosti. Zato pri informativnih zvrsteh ni primerna uporaba spodnjih in zgornjih rakurzov za portretiranje, zlasti ko gre za posnetke osebnosti v vlogi predstavnikov javnosti.

- a. Z izbiro spodnjega rakurza pri gledalcu vzbudimo vtis vzvišenosti in povečevanja posnete osebnosti, z zgornjim rakurzom pa dosežemo ravno nasprotno.
- b. Psihološko učinkoviti in vsebinsko različno pomenljivi so tudi bližnji posnetki ali veliki plani portretirancev. Pri informativnih zvrsteh taki posnetki niso vselej primerni, če pretirano poudarjajo fiziognomijo osebnosti in njene reakcije, ki nimajo funkcionalne in vsebinske povezave s portretirancem.
- c. Snemanje in uporaba posnetkov, ki razkrivajo reakcije in ravnanje portretiranca v njegovi intimni zasebnosti, zlasti pa še prikazovanje detajlov tega brez njegove privolitve niso dopustni.

9.8.2 Montaža posnetkov

Montaža posnetega gradiva je po svoji metodološki zakonitosti nujna in utemeljena manipulacija vse dotlej, dokler z zaporedjem ali ponavljanjem posnetkov in celo dodajanjem neavtentičnih kadrov ne spreminja objektivne logike dogodka ali dogajanja.

9.8.3 Tehnično preoblikovanje posnetkov

S sodobnimi postopki računalniških preoblikovanj posnetkov lahko bistveno priredimo ali celo potvorimo avtentičnost ali verodostojnost posnetega gradiva. Zato pri informativnih zvrsteh ni priporočljivo uporabljati tehničnih učinkov z "zamrznitvijo slike" (stop motion), upočasnitvijo realnega gibanja in dogajanja (slow motion, fast motion), kompozicijskih podvojitve slike (dvojna ekspozicija) in drugih sredstev za preoblikovanje slike, če to ne pripomore k boljši osvetlitvi dogodka, dogajanja ali osebnosti.

9.9 Obnova in ponazoritev dogodka

Sleherna obnova ali ponazoritev dogodka v prispevku ali oddaji mora biti kar se da podobna dogodku, ki ga nameravamo predstaviti.

Obnova ali ponazoritev dogodka je lahko najučinkovitejše posredovanje določenih vrst informacij o dogodkih, kot so nesreče, kazniva dejanja in podobno. Če je neki dogodek ali del dogodka obnovljen ali ponazorjen izključno za potrebe programa, moramo poslušalce in gledalce na to opozoriti z zvokom in s sliko.

9.10 Ilustrativno arhivsko gradivo

9.10.1 Označitev arhivskega gradiva

Arhivsko gradivo, s katerim ilustriramo aktualno temo ali dogodke, mora biti jasno označeno, da se izognemo kakršni koli zmedi ali zavajanju. Pomembno je, da arhivskega gradiva nekega dogodka ne uporabljamo tako, da bi z njim ilustrirali drugega na tak način, da bi gledalec dobil občutek, da gleda avtentični dogodek.

9.10.2 Zloraba arhivskega gradiva

Arhivsko gradivo mora biti jasno identificirano, kadar iz konteksta ni popolnoma razvidno, da ne gre za sveže posnetke. To velja zlasti za informativne in dokumentarne programe: v takih programih je arhivsko gradivo priporočljivo v sliki označiti z datumom, navedbo "arhivski posnetki" ipd.

Arhivskega gradiva ne smemo uporabiti v ilustrativne namene tako, da bi si občinstvo omenjene posnetke lahko napačno razlagalo.

- a. Ni mogoče uporabljati arhivskega gradiva nekega dogodka, da bi z njim ilustrirali drugega, na tak način, da bi v gledalcih vzbujali občutek, da gledajo avtentični dogodek.
- b. Igranih posnetkov ali rekonstrukcij ni mogoče predstavljati kot dokumentarno gradivo. Kadar v dokumentarnem filmu uporabimo igrani prizor zato, ker nimamo avtentičnih posnetkov, mora biti izvor takih posnetkov jasno označen.
- c. Dogodek lahko rekonstruiramo zaradi pomanjkanja avtentičnih posnetkov, vendar mora biti to jasno označeno v sliki in tudi popisano in arhivsko dokumentirano.
- d. Če iste posnetke znova in znova uporabljamo v ilustrativne namene pri različnih temah, ki jih razčlenjujemo v informativnih oddajah, je to lahko zavajajoče, posebno kadar gre za posnetke ljudi, ki se lahko na njih prepoznajo.

9.11 Arhivski posnetki kaznivih dejanj

Pri uporabi arhivskega gradiva, ki se nanaša na kazniva dejanja moramo biti zelo previdni pri ponavljanju posnetkov kaznivih dejanj ali žrtev. O vsakem nadaljnjem predvajanju takih posnetkov je treba posebej odločati in posnetke uporabiti po skrbni presoji.

Vendar:

- a. arhivskega gradiva o določenem, prepoznavnem kaznivem dejanju ni mogoče uporabljati za ilustracijo drugega kaznivega dejanja;
- b. le redkokdaj je primerno uporabiti posnetke prizorišča zločina kot uvod v poročilo o napovedani preiskavi ali sodnem procesu, ki se šele začne;
- c. pri izbiri ilustrativnega arhivskega gradiva se je treba izogibati nepremišljeni in pogosti uporabi rasnih, nacionalnih, verskih, spolnih in drugih stereotipov.

9.12 Kombiniranje resničnih in igranih prizorov

V informativnih programih praviloma ne smemo kombinirati posnetkov resničnih dogodkov in resničnih oseb s tako imenovanimi dramtizacijami oziroma igranimi prizori, v katerih nastopajo še žive ali zgodovinske osebnosti ali v njih uprizarjati dogodke, ki so se nekoč res zgodili.

Poslušalci in gledalci ne smejo biti zavedeni s kombiniranjem resničnih in igranih prizorov. Taki postopki lahko privedejo do napačnih sodb ali jim vsilijo mnenje, da so domneve nekaterih že dejstva.

Kadar bi lahko le s kombiniranjem resničnih in igranih prizorov ustrezno posredovali nujno informacijo, je treba igrani del prispevka ali oddaje posebej označiti.

9.13 Satira

Satire ne smemo uporabljati v radijskih in televizijskih informativnih programih. Izjema je možna samo, če bi objava določene satire sprožila resno obravnavo določenih problemov. Satira v informativnih oddajah bi lahko zmedla del občinstva pri presoji o naravi in namenih oddaje ter pri oblikovanju lastnih stališč o naravi in pomembnosti obravnavanih dogodkov in tem. Satirični

prispevki morajo biti vključeni v oddajo tako, da bodo poslušalci in gledalci zlahka ločevali med pravimi informacijami, stališči in mnenji nastopajočih in med satirično predelavo različnih informacij, stališč in mnenj.

10 SPOŠTOVANJE VREDNOT POSLUŠALCEV IN GLEDALCEV

10.1 Dober okus

Programi RTV Slovenija morajo spoštovati in izražati splošno sprejete vrednote v slovenski družbi in upoštevati omejitve, ki se nanašajo na dober okus, nespodobnost, cenenost ali spolno izzivanje.

Občinstvo, ki spremlja program, je sestavljeno iz različnih skupin, ki imajo tudi zelo različna stališča o dobrem okusu. RTV Slovenija zato ne more pričakovati, da bodo poslušalci in gledalci v celoti sprejeli enako svobodo izražanja v radijskih in televizijskih prispevkih, kot jo sprejemajo v knjigah, v gledališču ali na filmu, pri katerih imajo bralci in gledalci v skladu s svojo vestjo široko možnost izbire.

So primeri, ko se, da bi zvesto povzeli resnično življenje, ne bi smeli izogniti določeni rabi jezika ali prizorom nasilja ali spolnosti, ki bi se jim bilo običajno treba izogniti. Poslušalcem in gledalcem RTV Slovenija moramo omogočiti, da vidijo določene dogodke, ki hkrati prispevajo k razumevanju in razkrivajo slabosti družbe, v kateri živijo.

10.2 Odnos do zdravja

Na RTV Slovenija spoštujemo osnovno načelo iz Hipokratove prisege: Ne stori ničesar, kar bi škodovalo zdravju bolnika. Zato pri poročanju o tej problematiki spoštujemo naslednja poklicna načela:

- Z informacijami in oddajami ne smemo ogrožati zdravja ljudi.
- Pred objavo je treba vsa dejstva, ki vplivajo na zdravje ljudi, skrbno preveriti v posvetovanju z medicinsko stroko, tudi če bi s tem ogrozili roke za pripravo posameznih oddaj.
- S poročili in oddajami ne ustvarjamo lažnih upov oz. pričakovanj, češ" kmalu bo odkrito čudodelno zdravilo".
- Zaradi nasprotujočih si interesov se izogibamo tržnemu propagiranju zdravil posameznih proizvajalcev.
- Posebno skrbno varujemo tajnost podatkov o pacientih in njihovih boleznih. Skrbno pazimo, da jih ne žalimo ali kakor koli ne prizadenemo njihovega človeškega dostojanstva. Zavedati se moramo, da utegnejo naši prispevki trajno vplivati na potek njihovega življenja.
- Skrbno se bomo izogibali, da ne bi povečevali žalosti in prizadetosti posameznikov, posebej če gre za otroke in za zelo bolne ljudi.
- Spoštujemo zasebnost družin obolelih ali kakor koli prizadetih oseb.
- Zasebnost ljudi zagotavljamo tudi ob naravnih nesrečah. Bližnjim posnetkom ranjenih, bolnih ali kakor koli drugače prizadetih oseb v teh nesrečah se, kolikor je mogoče, izogibamo.
- Če bomo v dvomih, poročil o zdravstveni tematiki ne bomo objavljali.

10.3 Spolnost

Odkriti prizori golote ali erotike so sprejemljivi samo takrat, ko je jasno, da so bistveni za sporočilo, ki je posredovano v programu, in da je taka informacija dovolj pomembna, da jo je treba objaviti. Takih prizorov ni dopustno prikazovati samo zato, da šokirajo ali izzovejo senzacijo.

10.4 Bolečina in trpljenje

Prizore trpljenja je dopustno uporabiti le tedaj, ko je to nujno, da občinstvo razume pomembnost sporočila. Previdnost je potrebna tudi pri prikazovanju prizorov mučenja; če pa smo se že odločili zanje, jih ni treba po nepotrebem podaljševati. Osebna bolečina v oddaji ne sme biti izrabljena za doseganje senzacionalističnih učinkov, zavarovati je treba tudi zasebnost posameznika.

10.5 Nasilje

V informativnih programih RTV Slovenija ni dopustno predvajati nepotrebnih prizorov nasilja. Prizore nasilja je treba pokazati, kadar so bistven del resničnega življenja oziroma dogodka, ki ga predstavljamo v programu.

Prikazovanje nasilnih prizorov ali dogodkov mora odsevati dogajanje v vsakdanjem življenju in mora biti ustrezno vpeto v oddajo.

10.6 Opozorila pred oddajo

Če oddaja vsebuje gradivo, ki lahko vznemiri določene skupine občinstva – še zlasti otroke – zaradi prizorov nasilja, spolnosti, neprimerne jezika, je treba poslušalce in gledalce na to opozoriti pred in med oddajo.

10.7 Prekinjanje programa

O izrednih dogodkih RTV Slovenija takoj obvesti javnost, ne da bi čakala na prvo informativno oddajo. Televizija lahko prvo informacijo posreduje pisno brez prekinitve tekoče oddaje, radio pa mora oddajo prekiniti. To stori z ustreznim zvočnim ločilom ob tehtnem uredniškem premisleku, kdaj naj uporabi institut "zadnje novice", da ne bi po nepotrebem povzročali vznemirjenja ali prekinjali ustaljenega poteka programa. Odločitev o prekinitvi programa zaradi posredovanja nujne informacije mora sprejeti pristojni urednik po dogovoru z odgovornim urednikom.

10.8 Nekatere medijske posebnosti radia

Radio je medij, ki v vsakem trenutku doseže najširši krog uporabnikov. Radijski programi poleg vsestranskega informiranja poslušalcev še posebej gojijo servisno informacijo, ki pomaga uporabnikom v najrazličnejših razmerah. Obvestila o razmerah na cestah, izrednih dogodkih, vremenskih pojavih in druga objavljajo radijski programi tudi na podlagi informacij poslušalcev, vendar šele ob ustreznem preverjanju, da preprečijo morebitno zlorabo medija.

Radijski programi objavljajo tudi "klic v sili", ko radio v posebnih okoliščinah odigra vlogo posrednika pri iskanju določene osebe. "Klic v sili" praviloma objavljajo le, ko določeno osebo iščejo zaradi smrti najozžjega sorodnika. Obvestilo o smrti mora pred objavo potrditi pristojni organ.

11 PROGRAMI POSEBNEGA POMENA

11.1 Programi za narodne skupnosti

Poleg zakonsko predvidenih programov za pripadnike narodnih skupnosti v njihovih jezikih tudi drugi programi RTV Slovenija namenjajo ustrezno pozornost življenju in položaju obeh zakonsko opredeljenih avtohtonih narodnih skupnosti in tudi drugim v Sloveniji živečim narodnostim.

Programi so dostopni za njihove pobude in problematiko. Kot javni zavod mora RTV Slovenija spoštovati njihove pravice in prispevati k njihovemu razvoju. Prispevki o problematiki narodnosti in etničnih manjšin morajo biti tudi skrb osrednjih programov in oddaj RTV Slovenija.

11.2 Slovenci v zamejstvu

Slovenci v zamejstvu so deležni stalne skrbi novinarjev in urednikov RTV Slovenija. Njihovo življenje in delo spremljajo vsi programi. Njihovim posebnim potrebam in stikom z njimi pa so namenjeni posebni programi RTV Slovenija.

11.3 Verski programi

Verski programi so sestavni del programov RTV Slovenija. Programsko vodstvo RTV Slovenija mora zagotoviti, da so v verskih programih v primernih razmerjih zastopane vse verske skupnosti, registrirane pri Uradu za verske skupnosti. Novinarji informativnih programov smejo občasno pripravljati prispevke ali nastopati v oddajah verskih programov, enako velja tudi za sodelovanje in nastopanje novinarjev iz uredništev verskih programov v oddajah informativnih programov; za to je potrebno soglasje oziroma odobritev odgovornega urednika.

11.4 Odnos do verujočih in verskih skupin

Ljudi in držav praviloma ne smemo deliti po veroizpovedi. Verske ločine niso reprezentativne.

Besede, kot so "klerikalec", "cerkven", "fundamentalist", "militanten", "islamist" itd., je treba uporabljati z občutkom. Kar je lahko poštena oznaka za eno skupino, ni nujno ustrezno za vse podobne skupine.

Izraza Cerkev ne moremo uporabiti sinonimno za katoliško cerkev. Mnoge od nekaj deset verskih skupnosti na Slovenskem prav tako uporabljajo izraz Cerkev, zato je treba v prispevkih vselej natančno povedati, za katero cerkev gre: katoliško, evangeličansko, pravoslavno ... Kadar je oddaja posvečena eni sami cerkvi in je poslušalcem in gledalcem popolnoma jasno, za katero cerkev gre, pa lahko izraz Cerkev uporabimo za katero koli versko skupnost, ki se ima za cerkev in jo obravnava ta oddaja.

11.5 Obveščanje tujine

V okviru redne dejavnosti pripravlja RTV Slovenija radijske in televizijske programe v tujih jezikih, ki so namenjeni obveščanju tuje javnosti.

Gre za specifično dejavnost, ki pri prijemih upošteva običaje in omiko tujih okolij, ki so jim namenjene take oddaje.

12 ODNOS DO NEKATERIH POSEBNIH SKUPIN POSLUŠALCEV IN GLEDALCEV

RTV Slovenija je dolžna zadovoljiti interese vseh družbenih slojev in skupin. Ko se izogibamo stereotipom in kažemo vso paleto družbenih vlog, se moramo zavedati nevarnosti prikazovanja družbe, kakršne ni. Ko obstajajo predsodki in pomanjkljivosti, je treba o njih poročati in jih predstaviti v programih. Vendar pa jih ne smemo gojiti in podžigati.

Nekatere skrbi so skupne vsem skupinam, ki se počutijo neenako predstavljene v programih. Programi RTV Slovenija naj ne razglašajo Romov za kriminalce, žensk za gospodinje, pogrešanih ljudi za žrtve,

homoseksualcev za neplodne, starih ljudi za nesposobne ali ljudi katerega koli poklica, nagnjenja ali načina življenja za ljudi, ki si zaslužijo posmeh. Ljudje naj nastopajo v vseh možnih vlogah, ki odsevajo realnost.

12.1 Odnos do žensk

Kljub zaščitnim zakonom in spreminjajočemu se odnosu do žensk so te na nekaterih področjih še vedno zapostavljene. Zato je neprimerno prikazovanje in poudarjanje stereotipnih ženskih vlog oziroma stereotipna delitev na moške in ženske vloge. Ker imajo tako rekoč vsi izrazi za poklice, nazive in podobno tudi ženske oblike, je treba te tudi uporabljati.

12.2 Odnos do invalidov

Informacije o invalidih naj posredujejo sporočilo, da so invalidi državljani z enakimi pravicami in obveznostmi kot drugi. Pri tem ne bodimo pokroviteljski in jih ne razglašajmo za "pogumne junake" ali "usmiljenja vredne žrtve". Prav je, da invalide vključujemo v programe in da javnost korektno in nepristransko obveščamo in ozaveščamo o invalidski problematiki.

Posebej previdni moramo biti pri izrazih, ki jih uporabljamo, in paziti, da so ti sodobni in priznani v strokovnih krogih. Ne uporabljajmo izrazov, ki so zastareli, žaljivi in površno uporabljeni v pogovornem jeziku.

Ustrezna izraza sta "invalid" in "invalidna oseba". Sem sodijo "gluhi" in "naglušni" (ne uporabljajmo izraza "gluhonemi"), "slepi" in "slabovidni", "gibalno ovirane osebe" (govorimo o "ljudeh na invalidskem vozičku" ali "ljudeh, ki uporabljajo invalidski voziček"), "osebe z motnjami v duševnem razvoju" in drugi.

Ne uporabljajmo izrazov, kot so "umsko prizadeti", "defektni", "hendikepirani", "pohabljeni", "prikrajšani" ipd. Pri invalidih, ki zaradi gibalne oviranosti uporabljajo invalidski voziček, ne govorimo o ljudeh, ki "se ne morejo ločiti od invalidskega vozička" ali "so prikovani na invalidski voziček".

Najprimerneje je, da se urednik ali voditelj pogovori z invalidom, ki bo sodeloval v programu, in sprejme njegove izraze. Običajno invalidi svoje invalidnosti ne skrivajo in o njej govorijo neposredno in konkretno. Nekateri skupine invalidov uporabljajo posebne izraze, za katere želijo, da bi jih uporabljali tudi drugi in to njihovo željo moramo upoštevati.

Ko govorimo o invalidnih otrocih, govorimo o "otrocih s posebnimi potrebami". V tem okviru govorimo o "gluhih in naglušnih otrocih", "slepih in slabovidnih otrocih", "gibalno oviranih otrocih", "otrocih z motnjami vedenja in osebnosti", "otrocih z govornimi motnjami" in podobno.

Invalidom moramo omogočiti dostop do prostorov, kjer potekajo snemanja oddaj, in da se v oddajah predstavijo tako, kot želijo.

12.3 Odnos do spolnih manjšin

Istospolni odnosi so še vedno povezani z močnimi predsodki in so velikokrat predmet nepremišljenega in žaljivega poenostavljanja. Z napačnim pristopom lahko te predsodke še utrdimo, z ustreznim pristopom pa jih pomagamo spreminjati. Zato se je pri obravnavanju te problematike treba izogibati poenostavljanju, stereotipom in osebnim sodbam. Istospolne odnose skušajmo korektno in nepristransko prikazovati tudi v primerjavi z različnospolnimi odnosi.

Pozorni moramo biti pri izrazih. Ne smemo zamenjevati pojmov homoseksualnost, pedofilija, transvestija in transseksualnost.

12.4 Odnos do starejših oseb

V programih RTV Slovenija je treba posebno skrb namenjati odnosu do starejših ljudi in tako z ustreznimi oddajami pomagati oblikovati ustrezen odnos družbe do vedno večjega števila starejših. Pri tem gre za oddaje, ki so namenjene starejšim gledalcem, ali pa za oddaje, v katerih starejši nastopajo in jih oblikujejo.

Vse več starejših ljudi je aktivnih in ustvarjalnih, zato opuščamo stereotype o njih (ne govorimo o "življenju na obrobju", "odvisnosti", "pasivnosti", "krhkem zdravju" in podobno) in skušamo prikazati njihovo življenje v pravi luči.

13 OTROCI IN MLADOSTNIKI V PROGRAMIH RTV SLOVENIJA

Otroke vključujemo v programe na številne načine: kot igralce, sogovornike, udeležence ali predmet obravnave v oddaji in občasno tudi kot oblikovalce programa. Sodelovanje otrok v programu terja zelo skrben odnos do njih; za programske delavce pa je včasih težavno doseči ravnovesje med nasprotujočimi si interesi otrok, staršev in gledalcev.

Prav tako je treba spoštovati zanimanje otrok kot gledalcev in poslušalcev programov RTV Slovenija, bodisi da gre za programe, posebej namenjene njim, ali programe za vse gledalce.

Preden intervjujamo otroke ali jih kako drugače vključujemo v oddaje, je treba pridobiti dovoljenje njihovih staršev ali zakonitih skrbnikov. To je še zlasti nujno pri mlajših otrocih, ki so najbolj ranljivi, posebej če obravnavamo zelo občutljive teme. Če otroci sodelujejo v oddajah med šolskim poukom, je treba pridobiti tudi dovoljenje šole.

Če takih privolitev nimamo, se morajo uredniki in novinarji o nadaljnjih odločitvah posvetovati z odgovornim urednikom.

Če otrok nastopa v drami in se to dogaja v času šolskega pouka, je zaželeno privolitev otrokove šole.

Novinarji in drugi programski delavci morajo skrbno paziti na vpliv programa na otroke, ki jih ta zadeva, bodisi kadar ga sooblikujejo bodisi ko je predvajan.

Programski delavci se morajo o sodelovanju otrok posvetovati tudi s poklicnimi vzgojitelji in strokovnjaki.

Ko obravnavamo nevarno ali nezakonito dejavnost med otroki, kot sta uživanje mamil ali prostitucija, je priporočljivo, da programske ekipe dopolnimo s strokovnjaki, ki bodo navezali stike z otroki.

Osebna identifikacija otrok, ki so vpleteni v nezakonito in družbeno nesprejemljivo dejavnost, je etično zelo sporna.

Za njihovo identifikacijo mora obstajati oprijemljiv javni interes. Dolgoročno je v otrokovo korist, da ostane anonimen. Programski delavci morajo obvestiti nadrejene, ko so v dvomih, kako uravnesiti interese. Privolitev staršev ne more biti zadosten razlog, da razkrijemo otrokovo identiteto, če je za otrokovo prihodnost dolgoročno boljše, da ostane anonimen.

Ko snemamo družbeno nesprejemljivo ali kriminalno delovanje otrok, da bi osvetlili to delovanje, in ne posameznike, je splošno pravilo, da posameznih otrok ne bomo identificirali.

Intervjuji z otroki terjajo posebno skrb. Otroke je lahko voditi z vprašanji in pogosto so dovzetni za namig. Še zlasti majhni otroci imajo lahko težave pri ločevanju med stvarnim in domišljjskim. Programski delavci morajo paziti, kako usmerjajo otroke, in jim morajo dovoliti, da govorijo v svojem imenu. Otrok ne smemo prekinjati ali se do njih vesti pokroviteljsko.

Prijemi v programih, ki vodijo k razkrivanju prič, obdolženih ali drugih strank v postopkih pred sodiščem, ki so mlajši od 18 let, niso dovoljeni. Omejitve zajemajo tudi imenovanje šol ali omenjanje naslovov. Ni dopustno objaviti slik oseb, ki so mlajše od 18 let. Otroka, ki je vpleten v kazenski postopek kot obdolženec (znan kot "obsojenec"), žrtev ali priča, ne smemo osebno identificirati.

Enako velja za postopke, ki so povezani s skrbništvom, posvojitvijo, nadzorom in podobnimi zadevami.

Otrok žrtev spolnega nasilja ne smemo osebno identificirati.

Običajno je prepovedano predvajati podrobnosti iz postopkov na sodnih obravnavah, zaprtih za javnost. To velja tudi za postopke, ki zajemajo varstvo, posvojitve ali skrbništvo dojenčka. Ko gre za varstvo, ni prepovedano poročati o odločbi ali jo povzeti, razen če pristojni organ tega izrecno ne prepove.

14 POSEGI V PROGRAM

14.1 Zahteve, da RTV Slovenija ne objavi posnetkov ali drugega gradiva

Ko je bilo gradivo posneto v skladu s poklicnimi merili, ga je možno predvajati, če ni drugih zakonskih in etičnih zadržkov in v času snemanja ni bilo nikakršnih drugačnih dogovorov o tem.

Obstajati morajo tehtni razlogi, da se ugotovi zahtevi po zadržanju uvrstitve gradiva v oddajo ali program. Ti razlogi so lahko sočutje ali to, da se je v določenem času spremenil kontekst nekega dogodka.

Če so bile zahteve po umiku gradiva iz programa postavljene potem, ko je bilo to prostovoljno posneto, morajo uredniki presoditi, ali dogovor, ki je bil sklenjen med snemanjem, to dovoljuje ali ne. Če je načrtovana uporaba gradiva v skladu s tem dogovorom in ne obstajajo nobeni drugi tehtni zadržki, zahtevi po umiku gradiva iz programa ni mogoče ugoditi.

Vedno si je treba prizadevati, da pojasnimo stališče RTV Slovenija.

14.2 Povabljeni sodelujoči v oddaji želijo prepovedati uporabo gradiva

Sodelujočim v oddajah ni mogoče priznati pravice do prepovedi objave katerega koli dela oddaje.

RTV Slovenija je edina odgovorna za to, kar predvaja, in mora zagotoviti, da bodo programi pripravljani v skladu s sprejeto programsko usmeritvijo.

Povabljeni udeleženci bodo velikokrat imeli različne poglede na izbor teme oddaje, na svojo vlogo v oddaji ali različna stališča in mnenja o dogodku ali temi, ki jo obravnava oddaja. RTV Slovenija ne

sme dopustiti, da bi bili njeni novinarji izpostavljeni pritisku enega ali več sodelujočih. S popuščanjem pritiskom bi bili ogroženi nepristranskost in uravnoteženost oddaj.

14.3 Cenzura

V skladu z Ustavo Republike Slovenije, ki zagotavlja pravico do svobodnega in neodvisnega obveščanja, je kakršna koli oblika cenzure protizakonita in neetična. Uredniki in novinarji RTV Slovenija zato ne bodo podlegali nikakršnim posrednim ali neposrednim pritiskom, naj cenzurirajo svoje prispevke in oddaje. Novinarji RTV Slovenija se prav tako ne bodo zatekali k raznim oblikam konformistične samocenzure, saj je konformizem tuj neodvisnemu in avtonomnemu novinarstvu. Velike previdnosti, ki je potrebna pri objavljanju neavtoriziranih vsebin z interneta, ni mogoče enačiti s cenzuro. O morebitnih poskusih cenzure bodo novinarji, uredniki oz. programsko vodstvo obvestili javnost. Če bodo prispevki naših novinarjev, ki poročajo iz drugih držav, cenzurirani, pa bomo na to naše gledalce in poslušalce posebej opozorili.

15 PRAVICA DO POPRAVKA

RTV Slovenija bo v skladu z ustavo in zakoni Republike Slovenije priznala napako, če je bilo ugotovljeno, da je do nje prišlo. Če bi ravnala v nasprotju s tem ali če bi zagovarjala nesprejemljivo etiko ali napake v programu, bi to vodilo v hudo kršenje zakonov in izgubo njene verodostojnosti. Napake pri navajanju dejstev je treba popraviti v času, obsegu in na način, kot jih določajo zakoni, saj je mogoče le tako zagotoviti spoštovanje meril natančnosti in nepristranskosti. Odgovorni urednik informativnega programa je dolžen opredeliti naravo, pomen in težo programske napake in določiti način objave popravka. Popravek se lahko nanaša samo na napačno navedena dejstva in ne more biti nesorazmerno daljši od dela, v katerem se je napaka pojavila.

Popravek lahko pomeni tudi preklic informacije ali opravičilo prizadetemu, pri čemer je treba upoštevati zakon.

16 VARUH POKLICNIH MERIL IN NAČEL NOVINARSKE ETIKE

Varuh poklicnih meril in načel novinarske etike v programih RTV Slovenija nadzoruje spoštovanje poklicnih meril in etičnih načel, določenih s tem dokumentom, varuje interese RTV-plačnikov, poslušalcev, gledalcev in sodelujočih v oddajah in programih RTV Slovenija pa tudi interese novinarjev in drugih ustvarjalcev radijskih in televizijskih programov pred neupravičenimi pritožbami in očitki ter morebitnim neupravičenim ravnanjem posameznih urednikov.

V skladu z zakoni, ki urejajo delovanje RTV Slovenija, se morajo poslušalci in gledalci s svojimi pritožbami, predlogi in nasveti najprej obrniti na odgovorne urednike radijskih in televizijskih programov RTV Slovenija. Če niso zadovoljni z njihovimi odgovori ali dejanji, se lahko obrnejo na varuha poklicnih meril in etičnih načel.

Varuh sprejema pripombe, pobude in vprašanja poslušalcev in gledalcev ter delavcev RTV Slovenija, lahko pa sproži postopek tudi na svojo pobudo. V vsakem postopku varuh najprej ugotovi, ali so bila kršena poklicna merila in etična načela programov RTV Slovenija. S svojimi ugotovitvami in predlogi ukrepov seznanijo osebo ali ustanovo/organizacijo, ki je nanj naslovila pripombo, pobudo ali vprašanje, direktorja radijskih ali televizijskih programov in odgovornega urednika programa, v katerem je domnevno prišlo do kršitve.

Pri odmevnih ali številnih pripombah na določen prispevek ali oddajo oziroma ko gre za kršitev poklicnih meril in etičnih načel, ki zadeva interese večine poslušalcev in gledalcev programov RTV Slovenija, je varuh dolžen s svojimi ugotovitvami in ukrepi seznaniti tudi najširšo javnost.

Varuh poklicnih meril in etičnih načel je organ Sveta RTV Slovenija in mu mora o svojem delu redno poročati. Programsko vodstvo RTV Slovenija mora varuhu po potrebi omogočiti, da v posebnih radijskih in televizijskih oddajah sporoča svoje ugotovitve.

Odločitve varuha poklicnih meril in etičnih načel so obvezujoče za vse ustvarjalce radijskih in televizijskih programov RTV Slovenija.

Kdo je lahko izvoljen za varuha poklicnih meril in etičnih načel programov RTV Slovenija, katere pogoje morajo izpolnjevati kandidati za to funkcijo, kdo in kako ga imenuje, podrobneje opredeli Statut RTV Slovenija. Metode in postopke za delovanje instituta varuha poklicnih in etičnih meril opredeljuje Svet RTV Slovenija.

17 OBVEZNO POSVETOVANJE Z UREDNIKI

Novinarji, uredniki in drugi ustvarjalci radijskih in televizijskih programov RTV Slovenija so dolžni obveščati o svojem delu nadrejene urednike in se posvetovati z njimi, to še posebej velja ob raznih spornih vprašanjih, ki imajo lahko velik javni odmev. Če bi poročanje v spornih primerih lahko pomenilo kršitev poklicnih meril in etičnih načel programov RTV Slovenija, mora dokončno odločitev, kako naj ravnajo novinarji in drugi ustvarjalci, sprejeti odgovorni urednik radijskega ali televizijskega programa, v katerem bodo takšni prispevki in oddaje predvajani. Kljub načelu hierarhičnosti uredniki brez soglasja novinarjev avtorjev ne smejo vsebinsko spreminjati, predelati ali bistveno skrajšati njihovih izdelkov.

Obveščanje in posvetovanje potekata praviloma po hierarhičnem načelu: novinarji morajo o svojem delu obveščati nadrejene urednike in se posvetovati z njimi, ti morajo obveščati urednike programov in se posvetovati z njimi, slednji pa z odgovornimi uredniki.

Odgovorni urednik, urednik programa, urednik uredništva in urednik oddaje se ne smejo izogniti pogovoru ali odreči nasvet podrejenemu uredniku ali novinarju.

18 PRAVNA POMOČ NOVINARJEM IN UREDNIKOM

RTV Slovenija je dolžna zagotoviti novinarjem in urednikom ustrezno pravno pomoč in preventivno posvetovanje, tudi če bi ti s svojimi odločitvami in ravnanjem kršili poklicna merila in etična načela, storili prekršek ali zagrešili kaznivo dejanje ali kako drugače kršili zakone in druge predpise, ki veljajo v Republiki Sloveniji ali v državi, iz katere poročajo.

Namen pravne pomoči je, da bi preprečili dejanja, ki bi lahko ogrozila načela natančnosti, nepristranskosti in verodostojnosti programov RTV Slovenija ter povzročila finančno in gmotno škodo ali škodovala ugledu in dobremu imenu posameznika ali celotnega javnega zavoda RTV Slovenija.

Da bi se izognili očitku o pristranskem varovanju interesov delavcev RTV Slovenija, je vodstvo javnega zavoda dolžno zagotoviti pravno pomoč zunanjih strokovnjakov, uglednih pravnikov in odvetnikov, pod pogoji, ki bodo omogočali nemoteno in pravočasno pripravo, produkcijo, izvedbo in predvajanje prispevkov in oddaj v programih RTV Slovenija.

Stroške pravne pomoči poravna RTV Slovenija.

Ta lahko zavrne poravnavo pravne pomoči samo sodelavcu, ki je zavestno in očitno prekršil zakon in načela, sprejeta v tej listini.

19 OGLAŠEVANJE, PROMOCIJA IN SPONZORIRANJE V PROGRAMIH RTV SLOVENIJA

19.1 Etična merila oglaševanja

V programih RTV Slovenija se lahko pojavljajo samo tista oglasna sporočila, ki so v skladu z zakonom in naslednjimi etičnimi merili:

- Sporočila v oglasih morajo biti resnična. Objavljanje zavajajočih oglasov je neetično in nezakonito.
- Cene izdelkov, ki jih reklamirajo oglasi, morajo biti prave in ne smejo zavajati kupcev.
- V oglasih niso dovoljene primerjave.
- Ni dovoljeno objavljati reklamnih sporočil, ki z nepopolnim in neustreznim reklamiranjem izdelka ali storitve zavajajo možne kupce.
- Reklamna sporočila ne smejo žaliti dobrega okusa in verskih in drugih čustev poslušalcev in gledalcev.
- Posebna skrb velja oglasnim sporočilom, namenjenim otrokom; vsebovati ne smejo ničesar, kar bi lahko ogrožalo njihovo zdravje, varnost in vzgojo; z enakimi merili je treba presojeti tudi nastopanje oziroma različne oblike izkoriščanja otrok v oglasih.

Če oglasna sporočila ne ustrezajo tem merilom, jih je programsko vodstvo dolžno zavrniti.

RTV Slovenija bo po najboljših močeh podpirala oglašanje za človekoljubne akcije in organizacije.

19.2 Oglaševanje in promocija

V programih RTV Slovenija objavljamo oglasna sporočila v obsegu in na način, kot to določajo veljavni predpisi za RTV Slovenija.

Naročila za objave oglasnih sporočil sprejema le Služba za trženje programov RTV Slovenija.

V programe RTV Slovenija ne sme nihče razen Službe za trženje programov uvrščati oglaševalskih vsebin.

Pri sprejemu naročila za prvo objavo in uvrstitvi oglasnega sporočila v predvajanje v programih RTV Slovenija Služba za trženje z upoštevanjem zakonskih določil in omejitev, z merili Kodeksa oglaševanja, priporočil Sveta Evrope in EGTA ter mednarodnih konvencij presoja njegovo vsebinsko, izrazno, sporočilno in tehnično ustreznost.

Izvedbe naročila objave oglasnega sporočila, ki je skladno z vsemi merili, ne sme nihče preprečiti.

Služba za trženje programov RTV Slovenija mora zavrniti izvedbo naročila v teh primerih:

- če vsebina oglasnega sporočila ni v skladu z zakonskimi omejitvami;
- če oglas ni v skladu s programskimi načeli RTV Slovenija;
- če oglas ni v skladu z veljavno zakonodajo in Kodeksom oglaševanja v Sloveniji;

- če je vsebina ali njena upodobitev v nasprotju z mednarodno konvencijo o zaščiti otrok;
- če oglas neposredno nagovarja otroke k nakupu;
- če je vsebina oglasnega sporočila žaljiva za pravno ali fizično osebo ali za RTV Slovenija;
- če oglasno sporočilo v vsebino (besedilom, glasbo ali sliko) lahko rani človeško dostojanstvo in ponos posameznika ali določene družbene skupine;
- če nagovarja ali napeljuje k ravnanju, ki ogroža zdravje, varnost ali življenje posameznikov ali posameznih družbenih skupin;
- če propagira ravnanje, ki ogroža človekovo okolje;
- če je v nasprotju s siceršnjimi normami in kulturnimi vrednotami;
- če izrablja ali žali verska čustva in politična prepričanja posameznikov ali družbenih skupin;
- če oglasno sporočilo razpihuje versko, rasno, generacijsko ali nacionalno nestrpnost;
- če prikazuje nasilje ali uporablja pornografske kadre ali prizore in izraze, ki namigujejo na v našem kulturnem okolju nenavadno spolno ravnanje;
- če omalovažuje, diskreditira ali žali druge gospodarske subjekte, družbene organizacije in društva ter državne ustanove in njihove posameznike;
- če oglasno sporočilo propagira izdelek ali storitev, ki ni legalno na trgu;
- če oglasno sporočilo ni v slovenskem jeziku oziroma če televizijski oglas ni sinhroniziran ali opremljen s podnapisi;
- če naročnik oglasnega sporočila ni registriran za dejavnost, ki jo razširja;
- če oglas propagira ali promovira Radioteleviziji Slovenija neposredno konkurenčno radijsko ali televizijsko ustanovo;
- če gre za oglaševanje političnih strank zunaj volilne kampanje;
- če naročnik ne spoštuje pogodbenih obveznosti in določil poslovnih pogojev RTV Slovenija;
- če naročnik ali njegov posamezni član nima poravnanih obveznosti do RTV Slovenija;
- če je RTV Slovenija v sodnem sporu z naročnikom zaradi njegovih neplačanih obveznosti;
- če v zelenih terminih za predvajanje oglasnega sporočila v programih RTV Slovenija ni več prostora;
- če naročnik ne odda gradiva pravočasno;
- če naročnik ne pošlje jasno opredeljenega naročila;
- če posneto oglasno sporočilo ne ustreza tehničnim normativom RTV Slovenija;
- če oglasno sporočilo ni opremljeno s predpisanimi deklaracijami;
- če besedilo v oglasu ni lektorirano;
- če oglas nepooblaščen uporablja slikovno in glasbeno gradivo iz arhivov in dokumentacij RTV Slovenija;
- če gre za oglaševanje komercialnih telefonskih zvez za spolne in vedeževalske storitve.

Za oglaševalske in promocijske vsebine na teletekstu in internetnih straneh RTV Slovenija je pristojna Služba za trženje programov RTV Slovenija.

Za oglaševanje v programih RTV Slovenija je odgovoren generalni direktor RTV Slovenija oziroma njegov pooblaščenec.

Za resničnost navedb v oglasnem sporočilu je odgovoren naročnik objave oglasnega sporočila.

Prikrito oglaševanje v programih RTV Slovenija je prepovedano.

Za prikrito oglaševanje se šteje namerno poudarjanje izdelkov, storitev ali gospodarskega subjekta v programskih vsebinah.

Omenjanje izdelka (blagovne znamke) ali storitve v oddajah, da bi pospešili prodajo, se šteje za prikrito oglaševanje.

O tem, ali je v neki programski vsebini prišlo do prikritega oglaševanja, presojata odgovorni urednik in generalni direktor RTV Slovenija oziroma njegov pooblaščenec.

19.3 Oglaševanje za dobrotelne organizacije in družbene akcije

RTV Slovenija objavlja oglasna sporočila za humanitarne organizacije in družbene akcije brezplačno.

Do brezplačnih objav so upravičene dobrotelne organizacije in fundacije ter družbene organizacije, ki sklenejo z RTV Slovenija ustrezen pisni dogovor.

Služba za trženje omogoča brezplačno oglaševanje dobrotelnih ustanov na podlagi posebnih meril. Vsaka fundacija mora dokazati (s kakovostnimi dokumenti), kaj je doslej na področju humanosti dejansko storila.

Do brezplačnega oglaševanja so upravičeni tudi organizatorji neprofitnih kulturnih, znanstvenih, strokovnih in športnih prireditev.

Brezplačno oglaševanje omogoča RTV Slovenija tudi za družbene akcije namenjene preventivnemu ravnanju in zbiranju pomoči za območja, ki jih prizadene naravna nesreča ali ujma.

Pri brezplačnem oglaševanju imajo v programih RTV Slovenija prednost humanitarne organizacije, ki z zbranimi sredstvi pomagajo socialno ogroženim posameznikom in skupinam ali invalidom na območju Slovenije.

19.4 Objava vsebin s področja odnosov z javnostmi

Služba za trženje programov RTV Slovenija v posebnih programskih terminih omogoča naročnikom uvrščanje posebnih promocijskih vsebin (*odnosi z javnostmi*) v programe RTV Slovenija. Za resničnost navedb v teh prispevkih odgovarja naročnik.

Za posebne promocijske vsebine se štejejo prispevki, s katerimi si gospodarski subjekti in organizacije ustvarjajo dobro ime in ugled, predstavljajo svojo dejavnost in niso namenjeni pospeševanju prodaje določene blagovne znamke ali posamezne storitve.

Posebnih promocijskih vsebin ne morejo zakupiti politične stranke ali organizatorji volilnih kampanj.

V posebnih promocijskih vsebinah posamezniki ne smejo nastopati za uveljavljanje lastnega ugleda ali promocijo političnih in verskih vsebin.

Za objavo posebnih promocijskih vsebin veljajo tudi enake omejitve kot za objavo oglasnih sporočil v programih RTV Slovenija.

Uvrščanje takih vsebin in sporočil v novinarske prispevke je prepovedano.

Kršitev tega določila presoja odgovorni urednik.

19.5 Sodelovanje novinarjev, voditeljev in urednikov oddaj v oglasnih in promocijskih prispevkih

Uredniki, novinarji in voditelji oddaj na RTV Slovenija ne smejo nastopati v oglasih in promocijskih prispevkih, niti sodelovati pri snovanju teh z ustvarjalci (oglasnimi in PR-agencijami) oglasnih in promocijskih vsebin.

Izjemoma lahko posameznik nastopa v oglasnih in promocijskih vsebinah za humanitarne organizacije, vendar mora imeti za to pisno soglasje direktorja programov.

Ta omejitev ne velja za samopromocijo oddaj in programov RTV Slovenija.

19.6 Sponzorstvo in pokroviteljstvo oddaj in programov

V skladu z zakonodajo je dovoljeno sponzoriranje programov RTV Slovenija. Pri sponzoriranju bomo spoštovali te kriterije:

- sponzoriranje katere koli oddaje ali programske vsebine RTV Slovenija ne sme ogroziti njene poklicne integritete, avtonomnosti in finančne neodvisnosti;
- posebna tankočutnost je potrebna pri sponzoriranju oddaj v informativnih programih; to lahko odobri le direktor programov;
- sponzoriranje programov RTV Slovenija je dopustno do največ 50 % stroškov oddaje; izjema so lahko le programi, ki jih sponzorirajo človekoljubne organizacije ali državni proračun;
- RTV Slovenija lahko sodeluje na natečajih za pridobivanje javnih sredstev;
- imena sponzorjev je treba objaviti na koncu sponzorirane oddaje.

Pridobivanje sponzorjev in pokroviteljev za posamezne programske vsebine na RTV Slovenija je v pristojnosti Službe za trženje programov. O oblikah uvrščanja sponzorjeve podobe ali vsebine v oddajo odloča odgovorni urednik.

Za objavo sporočil in vsebin sponzorja ali pokrovitelja posamezne programske vsebine veljajo pravila in merila za oglaševanje.

O poslovnih odnosih se smejo z morebitnimi sponzorji pogajati le pooblaščen v Službi za trženje programov RTV Slovenija.

Kadar RTV Slovenija uresničuje posamezno programsko vsebino s koproducenti, mora vsak koproducent za pridobivanje morebitnih sponzorjev in pokroviteljev z RTV Slovenija skleniti ustrezno pogodbo, v kateri so opredeljeni merila, oblike in vsebine ter vrednosti.

20 ETIKA NASTOPANJA IN OBLAČENJA

Novinarji, radijski in televizijski voditelji ter uredniki so se dolžni pri komuniciranju z javnostjo in z nastopajočimi v programih vesti spoštljivo in v skladu z bontonom. Spoštljivost nikakor ne pomeni, da intervjuvancem ne zastavljajo odkritih in natančnih vprašanj in terjajo jasne odgovore.

Nastopajoči v TV-programih RTV Slovenija in tehnične ekipe, ki delajo v javnosti, so dolžni skrbeti za urejen videz. Pri poročanju s formalnih dogodkov (seje, kongresi, razstave) in pri vodenju studijskih oddaj so voditelji in novinarji dolžni nositi formalna oblačila. Pri poročanju s terena ali kriznih žarišč ne veljajo tako stroga pravila oblačenja. Nastopajoči v drugih oddajah so oblečeni v skladu z zasnovo oddaje.

21 NAVZKRIŽNI OSEBNI INTERESI, PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Novinarji, uredniki in drugi ustvarjalci radijskih in televizijskih programov s svojim javnim in političnim delovanjem, z dejavnostmi v prostem času, z zasebnimi posli in finančnimi interesi ne smejo zlorabiti položaja v RTV Slovenija, škodovati natančnosti, nepristranskosti in verodostojnosti programov RTV Slovenija, ogroziti ugleda in dobrega imena posameznikov ali celotnega javnega zavoda ter zaupanja poslušalcev in gledalcev v vsebino programov RTV Slovenija.

Nihče nima pravice nepooblaščenno uporabljati imena, podatkov, intelektualne lastnine, delovnih in osnovnih sredstev RTV Slovenija za zasebno rabo, pridobivanje dodatnega zaslužka ali koristi kogar koli drugega.

Nihče ne sme škodovati interesom RTV Slovenija tako, da uporablja, presnemava ali odnaša zvočno, slikovno in grafično gradivo ter računalniške programe, ki so last in so nastali v produkciji RTV Slovenija, in jih izrabljati v korist drugih radijskih in TV-postaj, zunanjih producentov skupin ali drugih zainteresiranih uporabnikov.

21.1 Navzkrižni interesi pri poslovnem in programskem sodelovanju

Če je družinski član ali sorodnik sodelavca RTV Slovenija v aktivnem poslovnem odnosu z RTV Slovenija, tak sodelavec ne more sodelovati pri programskem odločanju ali odločanju o poslovnih zadevah, ki se nanašajo na sodelovanje njegovega sorodnika ali drugih, celo njegovemu sorodniku konkurenčnih partnerjev z RTV Slovenija. Pri tem so mišljeni poslovodni delavci, odgovorni uredniki in uredniki ter partnerji, katerih sorodniki sodelujejo z RTV Slovenija na področjih programske in tehnične produkcije ter marketinga.

Delavci RTV Slovenija v svojem prostem času ne smejo sodelovati s konkurenčnimi podjetji enake dejavnosti, če bi s tem škodovali ugledu in interesom RTV Slovenija. Pri tem so mišljene konkurenčne radijske in TV-postaje, skupine in podjetja za radijsko in TV-produkcijo, za računalniški in programski inženiring, založniška podjetja, tiskovne agencije ter arhivske in dokumentacijske službe.

Delavci RTV Slovenija v prostem času ne smejo uporabljati ob delu pridobljenega znanja za izobraževanje osebja konkurenčnih podjetij in ustanov.

Te prepovedi ne veljajo za sodelovanje delavca RTV Slovenija pri znanstvenoraziskovalnih nalogah v okviru domačih in tujih univerz ali visokošolskih zavodov, za sodelovanje na strokovnih ali poklicnih (stanovskih, sindikalnih) posvetih in seminarjih ter pri delu v domačih ali mednarodnih strokovnih in neprofitnih zvezah ali ustanovah.

Omenjene prepovedi ne veljajo niti za umetniške dejavnosti, za znanstveno delovanje v javnih visokošolskih zavodih in inštitutih, za sodna izvedenska mnenja in za brezplačno dobrodelno dejavnost, ki ne škoduje ugledu RTV Slovenija.

Dejavnost delavca RTV Slovenija v prostem času ne sme povzročiti stroškov ali drugače škodovati javnemu zavodu. Nihče ne sme zanjo uporabljati delovnih sredstev RTV Slovenija.

21.2 Nastopanje in sodelovanje v konkurenčnih elektronskih medijih

Delavec RTV Slovenija sme z vednostjo odgovornega urednika sodelovati v teh radijskih in TV-oddajah konkurenčnih medijev:

- kot intervjuvanec v informativnih oddajah;
- v oddajah, v katerih predstavlja svoje umetniško, publicistično ali znanstveno delo;
- kot pričevalec v dokumentarnih in izobraževalnih programih;
- v žirijah ali občinstvu razvedrilnih programov, če pri tem ne omenjajo njegove zaposlitve.

21.3 Komercialna dejavnost

Pri nakupu dobrin in storitev in pri sklepanju pogodb o programskem, tehničnem in poslovnem sodelovanju je treba poleg zakonsko predpisanih določil (javni razpisi, vrednosti) najstrožje zavarovati poslovne interese in ugled RTV Slovenija.

Kdor opravlja omenjena dela, ne sme imeti poslovnih ali družinskih vezi z drugim podjetjem, organizacijo ali posameznikom zunaj RTV Slovenija, ki ponuja ali opravlja našeta dela in storitve.

Vsak delavec RTV Slovenija je pri taki dejavnosti dolžen varovati poslovne interese in poslovne skrivnosti ter zagotavljati enake možnosti kvalificiranim zunanjim ponudnikom.

21.4 Finančno novinarstvo

Pri pripravljanju oddaj o gospodarstvu in finančnih vprašanjih je treba posebej paziti na nevarnost tako imenovanih navzkrižnih interesov. Sodelavci teh programov na RTV Slovenija ne smejo imeti več kot 1 % lastniških deležev v podjetjih, o katerih pripravljajo prispevke, prav tako ne smejo biti v sorodstvenih zvezah z vodilnimi kadri takih podjetij. Programsko vodstvo RTV Slovenija je dolžno zagotoviti, da kakršni koli finančni interesi ne vplivajo na dejavnosti ustvarjalcev teh programov. Uporabljanje podatkov, ki jih sodelavci teh programov dobivajo na svojih delovnih mestih, še preden pridejo v javnost, za kakršno koli poslovanje na trgu ni dovoljeno.

21.5 Darila, nagrade in ugodnosti

Noben delavec RTV Slovenija ne sme sprejeti daril, uslug ali ugodnosti od drugih podjetij, organizacij ali posameznikov, če bi našeto pomenilo, da bi pri svojem poročanju ali drugem delu moral zanemariti poklicna merila natančnosti, nepristranskosti in verodostojnosti programov RTV Slovenija ali poslovne in druge interese javnega zavoda.

Darila ali ugodnosti so tudi dobrine in storitve po posebno znižanih cenah, gotovina ali zabava (npr. potovanje), ki presegajo običajno poslovno prakso (kakršni so poslovna kosila in priložnostni spominki).

Ta omejitve ne velja za poslovne popuste določenim poklicem, ki jih priznavajo ne glede na organizacijo, v kateri je oseba zaposlena.

Splošno pravilo je, da samo RTV Slovenija plačuje službena potovanja svojih delavcev. Direktorji programov lahko izjemoma dovolijo potovanje, ki ga financira neka državna ali druga ustanova ali podjetje, vendar le, če to v ničemer ne ogrozi profesionalne integritete hiše ali avtonomnosti in neodvisnosti poročanja. Tako financiranje je treba navesti v "špici" oddaje.

Noben delavec RTV Slovenija ne sme sprejeti darila, katerega vrednost presega 15.000 SIT (appx. 75 USD). Če takšnega darila iz kakršnega koli razloga (običajni, obvezni protokol ipd.) ne more zavrniti, ga mora dati v osnovna sredstva RTV Slovenija.

Zasebna uporaba testnih ali promocijskih vozil, danih na voljo RTV Slovenija ali njenim zaposlenim, ni dovoljena.

Nagrade na festivalih, natečajih in drugih domačih in mednarodnih prireditvah so praviloma last nagrajenega avtorja ali avtorsko-produkcijske ekipe (odvisno od razpisnega pravilnika). Če je nagrado prejela in unovčila RTV Slovenija, je o tem dolžna obvestiti avtorje ekipe in jim izplačati nagradni znesek.

Tudi nagrajenci so dolžni o prejemu priznanja ali finančne nagrade obvestiti generalnega direktorja RTV Slovenija. Pravilnik o letnih nagradah določa nagrajevanje za programske, tehnične in poslovne dosežke posameznikov.

21.6 Politična, sindikalna in stanovska dejavnost

Vsak delavec RTV Slovenija se svobodno združuje v politične, sindikalne in stanovske organizacije. Zakon in Statut javnega zavoda RTV Slovenija določata omejitve in nezdružljivost političnih in uredniških ali poslovodnih funkcij.

Noben delavec RTV Slovenija ne sme biti delovno ali disciplinsko kaznovan ali preganjan zaradi svoje politične, sindikalne ali stanovske dejavnosti, če z njo ne ovira delovnega procesa, svojih delovnih obveznosti ali ne krši zakonskih določil o politični propagandi.

Kadar se delavci RTV Slovenija odločijo za kandidaturo ali sodelovanje na volitvah v lokalne organe oblasti, Državni zbor RS, Državni svet RS ali za druge položaje, ki jih določa zakon o volitvah, morajo s tem pravočasno, najpozneje pa ob vložitvi kandidature, seznaniti svojega odgovornega urednika.

Za sodelovanje v volilni kampanji se šteje, če je delavec kandidat politične stranke in če kot govornik ali moderator sodeluje na strankarskih zborovanjih ali nastopa v volilnih oglasih in promocijskih oddajah.

Nobeden od teh delavcev v zakonsko določenem času volilne kampanje ne sme nastopati pred kamerami ali za mikrofoni programov RTV Slovenija (razen v okviru predvolilnih programov, ki jih določata zakon in pravilnik o predvolilnih oddajah RTV Slovenija); v tem času tudi ne sme opravljati uredniškega, novinarskega ali napovedovalskega dela.

Delavec, ki kandidira, sme za čas predvolilne kampanje zahtevati izredni neplačani dopust.

Morebitne spremembe v delovnem razmerju ob izvolitvi kandidata na poklicno politično ali državno funkcijo ureja zakon.

Članstvo v organizacijah, ki praviloma delujejo tajno, in drugo sodelovanje z njimi je nezdružljivo s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike in pomeni najvišjo obliko kršenja teh meril.

22 ZAKLJUČNE DOLOČBE

Poklicna merila in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija začnejo veljati z dnem, ko jih sprejme Svet RTV Slovenija.

Do prilagoditve Zakona o RTV Slovenija in Statuta RTV Slovenija funkcijo varuha poklicnih meril in načel novinarske etike v programih RTV Slovenija opravlja Svet RTV Slovenija.

Dokument bo natisnjen in javno dostopen na straneh RTV Slovenija na internetu in Teletekstu RTV Slovenija, prejel ga bo vsak delavec RTV Slovenija.

Predsednik Sveta RTV Slovenija
mag. Janez Kocijančič l.r.

Poklicna merila in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija je sprejel Svet RTV Slovenija na 18. redni seji, dne 18. maja 2000 in dopolnil na 19. seji, dne 22. junija 2000.